

Stenografični zapisnik

osemnajste seje

deželnega zbora kranjskega
v Ljubljani

dné 10. maja 1899.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton pl. Detela in deželnega glavarja namestnik baron Leopold Liechtenberg. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik ekszellenca baron Viktor Hein in c. kr. deželne vlade tajnik Viljem Haas. Vsi članovi razun: knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika XVII. deželnozborske seje dné 9. maja 1899. l.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 67. poročilo deželnega odbora o vpeljavi popotnega pouka za lončarstvo.
4. Priloga 68. Poročilo deželnega odbora gledé ustanovitve šole mehanično-tehniške smeri za delovodje in za stavbni obrt.
5. Priloga 69. Poročilo deželnega odbora o uravnavi prejemkov za deželne uradnike in služabnike.
6. Priloga 71. Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi opuščene Zagrebske državne ceste v Kandiji pri Novem mestu med deželne ceste.
7. Priloga 65. Poročilo finančnega odseka o proračunu deželnega zaklada za leto 1899. (k prilogi 39.)
8. Ustno poročilo finančnega odseka o peticijah, in sicer:
 - a) slovenskega delavskega stavbnega društva za podporo v svrhu pokritja upravnih stroškov;
 - b) o prošnji dramatičnega društva v Ljubljani za izvanredno podporo 1500 gld.
9. Ustno poročilo upravnega odseka v zadevi razdružitve selske občine Bled v samostojni občini Bled in Ribno (k prilogi 53.)

Stenographischer Bericht

der achtzehnten Sitzung

des krainischen Landtages
in Laibach

am 10. Mai 1899.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto v. Detela und Landeshauptmann-Stellvertreter Leopold Freiherr v. Liechtenberg. — Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Excellenz Victor Freiherr v. Hein und k. k. Landesregierungssecretär Wilhelm Haas. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič. — Schriftführer: Landschafts-Secretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der XVII. Landtags-Sitzung vom 9. Mai 1899.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Beilage 67. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Einführung des Wanderunterrichtes für die Thonindustrie.
4. Beilage 68. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Errichtung einer Werkmeister-Schule mechanisch-technischer Richtung und für Baugewerbe.
5. Beilage 69. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Regelung der Bezüge der Landesbeamten und Diener.
6. Beilage 71. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Einreihung der aufzulassenden Krammer Reichsstraßenstrecke in Kandia bei Rudolfswert in die Kategorie der Landesstraßen.
7. Beilage 65. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Landesfondes für das Jahr 1899 (zur Beilage 39.)
8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über Petitionen, und zwar:
 - a) des slovenischen Arbeiter-Bauvereines in Laibach um Subvention zur Deckung der Verwaltungskosten;
 - b) des dramatischen Vereines in Laibach um Bewilligung einer außerordentlichen Subvention per 1500 fl.
9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Velbes in die selbständigen Gemeinden Velbes und Reifen (zur Beilage 53.)

10. Ustno poročilo odseka za letno poročilo deželnega odbora, in sicer:
o § 11.: Različne stvari.
11. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda poslanca Franc Povšeta glede olajšave pristojbin pri podedovanju in prevzemanju malih in srednjih posestev (k prilogi 49.)
12. Ustno poročilo upravnega odseka glede dovolitve podpore vasi Plavški Rovt pri Jesenicah za napravo nove občinske ceste in glede uvrstitve sedanje zasebne, od Jesenic na Planino držeče rudniške ceste, med okrajne ceste (k prilogi 60.)
13. Ustno poročilo upravnega odseka o projektu in načrtu zakona glede preložitve deželne ceste Litija-Pluskava med Litijo in Smartnim (k prilogi 66.)

Začetek seje ob 10. uri 20 minut dopoldne.

10. Mündlicher Bericht des Rechnungsbereichsausschusses über den Rechnungsbereich, und zwar:
über § 11: Verschiedenes.

11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbstständigen Antrag des Abgeordneten Franz Povše, betreffend die Gebührenbegünstigungen bei Uebernahme von kleinen und mittleren Besitzungen (zur Beilage 49.)
12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Gewährung einer Unterstützung an die Ortschaft Hohenthal bei Anstieg behufs Herstellung einer neuen Gemeindefstraße und betreffend die Einreihung der von Anstieg nach Alphen führenden ehemaligen Privat-Erzstraße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 60.)
13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Project und den Gesetzentwurf, betreffend die Umlegung der Littai-Pluskaier Landesstraße zwischen Littai und St. Martin (zur Beilage 66.)

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 20 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice ter
otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika XVII. deželnozborske seje dné 9. maja 1899. 1.

1. Lesung des Protokolls der XVII. Landtags-sitzung vom 9. Mai 1899.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik XVII. seje v slovenskem jeziku. — Liest das Protokoll der XVII. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno - zborskega pred-sedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Odpade.

3. Priloga 67. Poročilo deželnega odbora o vpeljavi popotnega pouka za lončarstvo.

3. Beilage 67. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einführung des Wanderunterrichtes für die Thonindustrie.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 68. Poročilo deželnega odbora gledé ustanovitve šole mehanično-tehniške smeri za delovodje in za stavbni obrt.

4. Beilage 68. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Errichtung einer Werkmeisterchule mechanisch-technischer Richtung und für Bau-gewerbe.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

5. Priloga 69. Poročilo deželnega odbora o uravnavi prejemkov za deželne urad-nike in služabnike.

5. Beilage 69. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Regelung der Bezüge der Landes-beamten und Diener.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzauschusse zugewiesen.)

6. Priloga 71. Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi opuščene Zagrebske državne ceste v Kandiji pri Novem mestu med deželne ceste.

6. Beilage 71. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung der aufzulassenden Agrarer Reichsstraßentrede in Kandia bei Rudolfswert in die Kategorie der Landes-straßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Na vrsto pride:

7. Priloga 65. Poročilo finančnega odseka o proračunu deželnega zaklada za leto 1899. (k prilogi 39.)

7. Beilage 65. Bericht des Landesauschusses über den Voranschlag des Landesfundes für das Jahr 1899 (zur Beilage 39.)

Poročevalec Hribar:

Pri včerajšnjem posvetovanju o proračunu deželnega zaklada prišli smo do VII. poglavja, pri katerem predlagam, da se sprejme potrebsčina redna v znesku 250.225 gld., izredna v znesku 13.610 gld. in skupna v znesku 263.835 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri VIII. poglavju predlagam, da se sprejme potrebsčina redna v znesku 483.764 gld., izredna v znesku 62.731 gld. in skupna v znesku 546.495 gld.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Grasselli ima besedo.

Poslanec Grasselli:

Visoka zbornica! Še jednega mrliča bi rad izkopal, ki počiva v stenografičnih zapisnikih o lanskem zasedanju, namreč resolucijo, ki je bila sprejeta v XVII. seji dné 28. februarja. Ta resolucija je slovela: „Visoka vlada se pozivlje, da sedanji spodnji gimnazij v Ljubljani razširi v višji gimnazij.“

Gospod poročevalec finančnega odseka je lansko leto tej resoluciji dodal nekoliko besed, v katerih je izrekel trdno nádejo, da se bo na to željo gotovo ozirala visoka vlada in potemtaka je bilo pričakovati, da se bo nekaj zgodilo. Ali nobeno znamenje ne kaže, da bi bila odtistihmal visoka vlada kaj ukrenila gledé razširjenja malega gimnazija ljubljanskega v veliki gimnazij. Gospod poročevalec

finančnega odseka je v včerajšnji seji sam naglašal, da še ne zadostuje, ako se stavi kaka resolucija, ampak da jo je treba toliko časa ponavljati, da prodere. Jaz mislim, da je to res potrebno; spominja nas to na stari izrek: Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo! Potrebo razširjenja nižjega gimnazija je gospod predlagatelj kanonik Kalan že lani od vseh strani obširno razložil, da temu utemeljevanju ni treba dodati nobene besede več. Potreba je za vsakega, kdor stvar sodi s popolnoma stvarnega stališča, jasna in vsak mora pripoznati, da je utemeljena in nujna, zato se nadejam, da bo visoka zbornica pritrdila mojemu predlogu, da naj se ponovi lanska resolucija in nekoliko, recimo, razširi. Resolucija, katero bi jaz predlagal in priporočal visoki zbornici, slove:

„Visoka vlada se pozivlje, da sedanji spodnji gimnazij v Ljubljani razširi v višji gimnazij, in deželnemu odboru se naroča, da to željo deželnega zbora takoj oznani cesarski vladi.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca Grassellija, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadosti podprta in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod deželni predsednik ima besedo.

C. kr. deželni predsednik ekszellenca baron Hein :

Visoka zbornica! Naznaniti smem visoki zbornici, da se je o tej stvari, to je o razširjenji nižje gimnazije v Ljubljani v višjo gimnazijo deželni šolski svet že posvetoval in da je tudi poročal o tej stvari visokemu ministerstvu za uk in bogočastje. Meni ni dopuščeno, tukaj razkladati, kar je deželni šolski svet v tej zadevi sklenil, ker to je stvar uradne tajnosti, zagotavljati pa smem, da je po mojem mnenju ta stvar na najboljšem potu (Klici: — Ruŕe: „Dobro, dobro!“) in da se je pri sestavljanju načrta za novo zgradbo za nižjo gimnazijo oziralo na razširjenje. Ta načrt še ni potrjen, ampak jaz mislim, da ne bo nobenega zadržka, da se pri tej zgradbi ne bo že oziralo na razširjenje nižje gimnazije v višjo gimnazijo. Mislim torej, da te resolucije v tej zadevi ni več treba.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Majaron ima besedo.

Poslanec dr. Majaron:

Visoka zbornica! Usodil sem si besedo izprositi k VIII. poglavju, 17. točki. Iz deželnozborskega letnega poročila razvidim namreč, da sta se naši vse-

učiliški ustanovi podelili dvema jako nadarjenima mladima doktorjema gg. Ivanu Zolgerju in Ivanu Regnu. Razvidim pa tudi iz tega poročila, da se ti ustanovi še nista nakazali v izplačilo, ampak deželni odbor je sporočil omenjenima štipendistoma, da se jima bosta ustanovi izplačali še-le tedaj, ko bosta dokazala, da sta dobila „veniam legendi“ na kaki avstrijski univerzi. Ta pogoj, ki se nahaja v dotičnem dekretu deželnega odbora, se ne zлага niti z besedami, niti s smislom, pa tudi nez namenom dotičnega deželnozborskega sklepa. Po besedah našega sklepa z dné 28. februarija l. l. sta se ustanovi po 800 gld. določili v ta namen, da se podelujeta tistim, ki bi bili voljni habilitovati sena kaki modroslovni ali pravoslovni fakulteti. Naši ustanovi torej nimata namena podpirati privatne docente, ampak namen podpirati tiste, ki se hočejo pripravljati za vseučiliško docenturo, z eno besedo ustanovi sta namenjeni za odgojitev privatnih docentov. Istotako ima tudi država dvojne podpore, namreč ustanove za odgojo vseučiliških docentov, potem pa še posebej izjemne podpore za tiste, ki so že privatni docentje na kaki avstrijski univerzi. Tako moramo tudi mi ločiti. Država razpisuje ustanove za tiste, ki hočejo svoje vseučiliške študije popolniti in poglobiti, vzlasti pa takozvane potovalne štipendije, da s tem omogočuje mladim doktorjem, ki hočejo nastopiti vseučiliško karijero, popolnitev njihovih študij na kaki inozemski univerzi ali biblioteki. Na ta način pospešuje država docentovski naraščaj, drugo pa, kar stori država v tem oziru, je to, da podpira izjemoma tudi privatne docente, ako so potrebni. Tudi naši dve ustanovi ne moreta imeti drugega namena, kakor da se omogoči mladim doktorjem nadaljevati, oziroma popolniti svoje vseučiliške študije, da se tako kvalifikujejo za vseučiliško karijero, odnosno za to, da kdaj nastopijo učiteljska mesta na bodoči ljubljanski univerzi. Zategadelj se mi ne vidi vsebina deželnozborskega dekreta pravilna, vsled česar si bom usojal predlagati neko naročilo deželnemu odboru. Ob enem bi se zlasti priporočalo, da bi deželni odbor ti ustanovi podeljeval vsako leto kakemu drugemu reflektantu, nadalje tudi, da bi se zahtevalo od prositeljev, naj predložé program, po katerem mislijo popolniti svoje študije. Tudi naj bi se ustanovi ne nakazali v izplačilo takoj v polnem znesku, ampak začetkom leta samo s polovico. Tekom leta naj bi se od štipendista zahtevalo, da poroča, kaj je, recimo v pol letu opravil, s čim se je bavil in kako je ustanovo izkoriščal; koncem leta, ko ustanova poide, pa naj bi poslal deželnemu odboru poročilo, iz katerega bi se le-ta prepričal, kak uspeh da je imela štipendija. Sploh pa bi se bilo držati tistih določil, ki so merodajna za državo, ko podeljuje štipendije, oziroma ko zahteva račun gledé uspeha dotičnih štipendij. V tem oziru ne bom stavil nobene resolucije, ampak hotel sem deželnemu odboru le nasvetovati, naj bi blagovolil ozirati se na način, katerega se pri tem drži c. kr. vlada. Tako bomo pomagali — in to je bil naš namen — državi, da dobi zadostno število slovenščine zmožnih docentov,

ki bodo inavgurirali ljubljansko vseučilišče. Mi smo že v prvi seji vlado pozivljali, naj določi ustanove za odgojo docentov na bodoči ljubljanski univerzi ravno tako, kakor za docente na bodoči moravski univerzi, in tako je čisto naravno in pravilno, da ustanove na ta način razpisujemo, kakor sem si usodil označiti.

Pa tudi če bi vseučiliška ideja, gospôda moja, postala žrtev kake intrige ali zaslepljenosti, bomo mi s temi ustanovami, tako upam, veliko dosegli za našo ožjo domovino. Gospôda moja! Že večkrat se je v tej visoki zbornici povdarjalo, kake velike naloge ima Avstrija na jugu, zlasti pa še naša ožja domovina! Taki gorki akcenti so se slišali tukaj tudi v včerajšnji seji. Nihče ne bo tajil, da je naša ožja domovina jako zanimiva in da je ta narodič, dasi ga tako nazivljejo le v posmeh, jako zanimiv narodič. To pa je faktično naša kronovina in naš narodič po svoji geografski in etnografski legi. Gospôda moja! Še dandanes se na naših tleh pozna rimska cesta, ki je v prejšnjih časih vezala sever z zapadom in jugom. Isti posredovalni nalog ima še dandanes naša ožja domovina. In narod, ki tu stane, je v nekako težavnem, na drugi strani pa jako ugodnem položaju v tem oziru, da lahko lepo in veliko misljuje za Avstrijo v njenem stremljenju na jug in na vzhod. Zategadelj bi človek mislil, da bodo naši državniki, ki vedno govorijo, da gravituje Avstrija na jug in vzhod, tudi skrbeli za to, da se v tej naši ožji domovini prej ko mogoče zasadi veliki in visoko plapolajoči vseučiliški prapor. Tega bi lahko pričakovali od naših državnikov, ker je le s pomočjo visoke kulture mogoče tiste obširne naloge izpolnjevati, katere ima Avstrija v obče in naša ožja domovina posebej po svoji geografski legi. Avstrijski državniki bi bili že davno lahko spoznali, da ni bolj pripravnega mesta za vseučilišče, kakor je naše deželno stolno mesto. Ali dobro, gospôda moja, naj še nekaj časa vlada zaslepljenost, naj se še nekaj časa odlaša rešitev tega vprašanja po našem smislu. Dotične ustanove bodo izpolnile drug namen. Pomagale bodo našemu narodu, da bo s prosveto uveljavil svojo resistenco in da se bo z večjo kulturo ojačil v tisti misli, katero pač ima po vseh svojih okoliščinah. Mi dobro vemo, kako je z našim znanstvenim naraščanjem in kako malo gmotnih pogojev mu je danih, da bi prišel do širšega svetovnega obzorja, ki je naši inteligenci potrebno, ako hoče izpolniti višje kulturne naloge naše ožje domovine. S tema ustanovama bomo dosegli, da se bosta vsaj dva rojaka naše ožje domovine vsako leto mogla z znanstvom temeljiteje baviti in si zlasti s potovanjem po tujem pridobiti širše obzore. V desetih letih bomo imeli že več takih rojakov, od katerih smemo pričakovati, da bodo s kolikor toliko temeljitejšo znanstveno podlago mogli služiti javnim nalogam naše ožje in širše domovine. Zategadelj mislim, da moramo, če tudi ne bi imeli v mislih bodoče naše univerze, gledé na gmotni položaj naše mladine skrbeti za to, da se more ta mladina, ko dovrši svoje študije, še

nadalje gibati po znanstveni poti ter si tako pridobiti za kulturni in gospodarski boj ono solidno orožje, kakeršno more dati le dobra in prava kultura. Tudi menim, da, dokler bo naš deželni zbor stal na tistem lepem nivoju na katerega se je postavil baš z vseučiliškim vprašanjem in z dejanskim reševanjem tega vprašanja, bo tudi skrbel za to, da ti dve ustanovi ne izgineta iz deželnega proračuna; temveč bo skušal ti ustanovi še razširiti, da bo potem te dobrote deležnih še več naših mladih rojakov. Zategadelj pa mislim, da se gledé podeljevanja teh ustanov ni postavljati na preveč tesnosrčno stališče, ampak da moramo ne gledé na to, ali so naši mladi rojaki že docentje, ali ne, jim omogočiti znanstveno proučevanje težkih problemov današnjega časa.

Po teh opazkah si torej usojam predlagati, da bi visoka zbornica sklenila naslednje:

„Deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da deželni vseučiliški ustanovi podeljuje in nakazuje doktorjem, ne da bi od njih zahteval dokaza, da so dobili „veniam legendi“ na kaki avstrijski univerzi.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca dr. Majarona, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadosti podprta in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec kanonik Kalan ima besedo.

Poslanec Kalan:

Visoka zbornica! V poglavju VIII. pri naslovu 10. v točki 17. je za razne dobrodelne namene določen kredit 15.000 gld. Gospod poročevalec je tukaj razpredelil natanko, za kakšne namene se je svota razdelila, namreč za podpore dramatičnemu društvu, „Theater-Verein“ itd. Gledé podpore, katera se je za gledališče dovolilo, danes ne govorim, ker sem o tej stvari že v letošnjem zasedanju obširneje govoril, pač pa me je srce bolelo, ko vidim, da za drugo točko, za podporo nemškemu „Theater-Verein“ v znesku 5000 gld. pride podpora društvu sv. Cirila in Metoda samo v znesku 1000 gld. Kdor pozna delovanje družbe sv. Cirila in Metoda, kdor pozna razsežnost tega delovanja, uspešnost tega delovanja in potrebo tega delovanja, ta bo gotovo spoznal, da je za družbo, ki je omejena samo na dobrodelne darove svojih udov, znesek 1000 gld. pač majhen, zlasti, ako se s prejšnjim zneskom primerja, tako, da mora slovenskega rodoljuba res srce boleti, ako vidi, da se je za to društvo v primeri s prej omenjenim „Theater-Vereinom“ določila tako majhna svota podpore. Sicer pa v tem oziru letos še ne stavim nobene konkretnega predloga, pač pa bi prosil gospoda

poročevalca za prihodnje leto, da naj v finančnem odseku stavi predlog, da se bo družbi sv. Cirila in Metoda z ozirom na važnost njenega delovanja, na potrebo njenega delovanja in na veliko uspešnost, katero kaže njeno delovanje, od deželnega zbora dovolila večja svota podpore. Pač pa moram reči, da me je nekako rudečica obšla, ko sem bral, da ima društvo „Naša straža“ dobiti samo 100 gld. podpore. Društvo „Naša straža“, katero letos prvič stopi pred deželni zbor s prošnjo za podporo, ima, kakor pravila pravijo, svoj sedež v Ljubljani in se razteza po deželah in kraljestvih zastopanih v državnem zboru in društvo to ni politično, namen pa mu je podpirati in krepiti v gospodarskem in kulturnem oziru Slovence in Hrvate na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem, v jezikovno obmejnih ali jezikovno mešanih pokrajinah. Imenuje se to društvo „Naša straža“. Jako primerno društvo je to, ako pomislimo, kako da so meje slovenske, za katere je to društvo prav posebno namenjeno, dandanes popolnoma brez vsake straže, da so popolnoma prepuščene vsakemu navalu naših narodnih nasprotnikov in da se tega naši narodni nasprotniki na vseh mejah prav pridno poslužujejo. Ker najdejo meje naše slovenske domovine brez straže, prodirajo dalje in tako vidimo, da naš narod na mejah leto za letom nazaduje in se umika močnejši sili svojih narodnih nasprotnikov. Kratek in površen pogled na jezikovne meje naš popolnoma in docela o tem prepriča. Poglejmo na Štajersko in na opis jezikovnih mej Slovenstva. Državni poslanec Robič je naravnost rekel, da v Mariborskem okraju, katerega on zastopa v državnem zboru, gre stvar z ozirom na silno in vsestransko delovanje društva nemškega „Schulvereina“ in „Südmarke“ tako nazaj, da, ako se v tem oziru od slovenske strani kaj uspešnega ne stori, da je on gotovo zadnji Slovenec, katerega bodo iz tega okraja poslali v državni zbor. Te besede so tako značilne za ondotne razmere, da pač boljših dokazov ne potrebujemo.

Drastično slikajo obupni položaj naših bratov na Štajerskem, in zato je potrebno, da od naše strani ondi postavimo stražo, ki naj dá Slovincem sredstev, da bodo mogli braniti svojo zemljo, dedščino svojih očetov, in ohraniti jo v oni lasti, v kateri je bila v prejšnjih časih. Kako, gospôda moja, je na Štajerskem treba samopomoči straže našega naroda, kažejo dogodki izza zasedanja deželnega zbora štajerskega. Morda se kateremu izmed gospodov čudno zdi slišati take pritožbe, čudno zdi, češ, vsaj imajo Slovenci na Štajerskem svoje zakonite pravice in svoje javne parlamentarne zastope — teh naj se poslužujejo, tam naj iščejo svojih pravic — da, gospôda moja, ako bi bili Nemci na Štajerskem tako objektivni, tako pravični nasproti Slovincem, kakor smo Slovenci na Kranjskem objektivni in pravični nasproti Nemcem, bi to imelo veljavo in resničnost, toda, gospôda moja, se spominjate, kaj se je slovenskim deželnim poslancem štajerskim v tem zasedanju deželnega zbora zgodilo? Prosili so samo za eno meščansko šolo, katerih imajo nemški Štajerci, če se ne motim, devetnajst, toda ta gotovo za eno tretjino prebivalstva preopra-

vičena in preskromna zahteva ni našla milosti pri prešernih gospodih v nemškem Gradcu. Ako Slovenci na Štajerskem vidijo, da niti z najmanjšimi in za njihov narod najbolj vitalnimi predlogi ne proderejo, potem je edino, kar morejo storiti, po mojem mnenji le to, da se omejijo na lastno samopomoč, da se branijo s svojimi močmi in ker so v tem oziru zlasti vezani na podporo iz središča, je to središče tudi dolžno jim stati na strani in jih podpirati v tem obupnem boju za pravično stvar, za narodni obstanek.

Enako potrebna je „Naša straža“ na Primorskem. Tudi ondi so za Slovence v zadnjih letih nastopile tako težke, naravnost moram reči, neznosne razmere, da nekako kričijo proti Dunaju, da se končno vendar že uravna ta stvar tako, da bi bila pravična in uravnana ta stvar, kakor je to potrebno za prebivalstvo slovensko, ki je na Primorskem v ogromni večini. Kakor na Dunaju, tako, gospôda moja, je tudi na Primorskem parlamentarno življenje popolnoma ob veljavo prišlo. V Gorici so nekaj časa abstini-rali laški poslanci, sedaj abstini-rajo slovenski poslanci. Seveda je povod abstini-ranja pri enih veliko drugačen kakor pri drugih. V Istri morajo v deželnem zboru biti odsotni slovanski poslanci in sicer zaradi tega, ker jim ne pustijo v domačem slovenskem in hrvatskem jeziku v zbornici govoriti. Jaz konstatiram, da je v Istri ogromna večina slovenskega in hrvatskega naroda in le pičla ena tretjina Italijanov, in vendar zastopniki Slovanov v istrskem deželnem zboru ne smejo slovenski in hrvatski govoriti. Ako bi to poskusili in ako bi se tako daleč osokolili, morajo izpostavljeni biti najhujšim napadom iz galerije, pluvanju, kričanju, metanju polen iz galerije na poslance (Klici na levi — Huhe hntz: „Žalostno, škandal!“) in ako ne morejo italijanski poslanci galerije dobiti za svoje namene, tedaj sami opravljajo te posle, ki so pač nečastni za olikane gospode, kar se je pa žalibog v istrskem zboru v letošnjem zasedanju zgodilo, in ko so naši rojaki, istrski deželni poslanci, morali izstopiti iz deželnega zbora in jih je deželni glavar povabil, da zopet vstopijo, poslal jim je to vabilo, v italijanskem jeziku in ko mu ta vabila vrnejo, češ, da sta dva oziroma trije jeziki enakopravni v deželi, in da jim torej gré, da se jih povabi v domačem jeziku, tedaj izjavi deželni glavar v deželnem zboru, da je italijanski jezik v istrskem deželnem zastopu oficijelen in da je on torej popolnoma korektno postopal, ako jih je vabil samo v italijanskem jeziku. (Poslanec Povše — Abgeordneter Povše: Lepa korektnost!) Tako se godi, gospôda moja, v Istri Slovanom, tako se v Istri godi Slovanom pred očmi visoke vlade, katera v drugih kronovinah na vsako najmanjšo krivico pazi, zlasti ako le od daleč čuti, da se recimo nemškemu narodu godi dozdevna krivica in precej prihiti, če ne drugače, brzojavno in telefonično na pomoč. Tam se pa nobena najmanjša prilika ne porabi, da se onim elementom, ki ne skrivajo svojega nepatriotičnega postopanja, dajejo vse pravice in zato je tudi tam nemogoče, da bi istrski Slovani parlamentarnim potom kaj opravili in zato so navezani tudi tam na lastno

silo, na lastno samopomoč. Zato pa je treba, da se postavijo z lastnimi močmi in samopomočjo celega slovenskega naroda na stražo proti nečutenemu nasilstvu narodnih svojih nasprotnikov.

In dete bolečin slovenske domovine, Koroška, kako se tam godi našim rojakom, o tem pač ni treba govoriti.

To je jasno, da na Koroškem slovenski narod leto za letom izgubiva na svoji meji in od desetletja do desetletja se proti jugu širi nemški element. V prejšnjih časih se je to polagoma godilo, dokler ni bilo šolstvo tako razširjeno kakor sedaj, sedaj pa nam pripovedujejo koroški slovenski rojaki, da odkar je uvedeno šolstvo po Koroškem po novem zakonu in odkar se na njih šolah skrbi, da so povsodi nastavljeni učitelji nemško - nacionalnega duha, od tistih mal jezikovna meja, ki se je poprej za eno četrtno ure pomaknila v petdesetih letih, za toliko sedaj pomakne v desetih letih. — In, gospôda moja, kar je posebno značilno in za koroške razmere posebno jasno, je pa debata, ki se je v zadnjem zasedanju vršila gledé šolstva v koroškem deželnem zboru. — Tam so zastopniki slovenskega naroda popolnoma skromno, — kajti tam se niti slovenski ne upajo govoriti, ampak nemški govoré, tako daleč so prišli, — skromno zahtevali, da naj bi vendar večina deželnega zbora in deželni šolski svet skrbela, da bi se vsaj v najnižjih razredih ljudskih šol otroci, ki nobenega drugega jezika ne razumejo kakor slovenskega, v domačem jeziku poučevali. Toda ta glas slovenskih zastopnikov koroških je ostal glas vpijočega v puščavi in drugega ni izvalil, kakor nekoliko smešenja, zaničevanja in kar je najbolj značilno, tisto, kar je dr. Steinwender kot poročevalec za šolstvo pri tisti priliki izpregovoril. On pravi: „O koroških Slovencih ne bom govoril, ali so enakopravni ali ne, oni niso narod. Ta kos naroda, ki je z našo deželo tako tesno združen, ima druge potrebe, kakor celoten narod.“

To, gospôda moja, so najbolj značilne besede iz ust narodnega nasprotnika, ki jasno gledá dejanske razmere in ki pravi, da Slovenci koroški niso narod in da, akoprav obsegajo eno tretjino prebivalstva, vendar ž njimi ni tako ravnati kakor s celotnim narodom, ampak kakor s kosom naroda, ki je popolnoma izgubljen in ki ima popolnoma druge potrebe, kakor potrebe celotnega naroda, namreč, kakor je Steinwender hotel reči, potrebe, da se otroci naučijo nemški in da tam potem ti jezikovni Nemcem neprijetni prepripi na Koroškem izginejo. Gospôda moja! Nas v središču to neposredno ne tangira, vendar kolikor bolj se utesnijo naše meje, toliko bolj se potem tudi v središču moram bati, da konečno tudi na nas ne pride vrsta, in ako se govori že javno, da Slovenci na Koroškem niso narod, in da niso narod na Štajerskem in ne na Primorskem, — kje pa potem ostane slovenski narod? Zaradi tega torej, ker ste, gospôda, Slovenci enih misli z menoj, da obmejnim bratom Slovencem na parlamentarnem potu ni pomoči, ker tam, kjer nastopajo kot manjšina, se njih najbolj primitivnim zahtevam ne ugodí, za kar so klasične priče Poreč, Trst, Gorica, Celovec in

Gradec, zato je pa potreba, da si slovenski narod na mejah sam pomaga in se svojim nasprotnikom v obrambo postavi, zato mu je pa potreba sredstev in iz te ideje je prišla misel, naj se osnuje, kakor so Nemci si osnovali „Südmarko,“ in sicer ne s tem namenom, da bi branili svojo narodno posest, v čemer bi jim mi ničesar ne ugovarjali, ampak s tem namenom, da bi prodirali v tujo posest, torej da naj se tudi pri nas osnuje neko obrambno društvo, toda le s tem namenom, da brani, kar je našega, pri tem pa popolnoma pusti, kar je našega sosedu, kajti, kakor mi svoje spoštujemo, tako spoštujemo tudi tisto, kar vemo, da je sosedovo. V tem oziru se Slovencem ne more ničesar očitati, oni so popolnoma pravični in če imajo kako napako, je napaka to, da so prekrotki in prepohevni, ko branijo svoje pravice. (Pritrjevanje na levi — Zustimmung links.) Društvo tako se je osnovalo in namen društva je torej očiten in jasen in vsak mora izprevideti, da je prepotrebno to društvo, prepotrebno ne le, da obstoji po imenu, ampak da živi in da dela. In v tem društvu, v vodstvu tega društva so odličnjaki, voditelji celega slovenskega naroda iz vseh pokrajin zastopani; brez razločka političnih strank združili so se tukaj v skupen namen proti skupnemu sovražniku in zaradi tega pravim, pa se mi je jako čudno zdelo, da se je društvu toliko potrebnemu kakor je „Naša straža“, dovolila bagatelna svota 100 gld. kakor kakemu beraču. Gospôda moja, to bi bilo nedostojno zastopa slovenskega, kakor je naš kranjski deželni zbor, ako bi stopali s tako bagatelo v javnost, kajti s tem bi se le osmešili in bi se morali zlasti pred obmejnimi Slovenci sramovati. Ako večina sprejme to svoto, se to pravi, da ona sama bagatelizira to društvo, da mu ne pripisuje nobene važnosti, in ako je enkrat po takem faktorju društvo tako markirano, potem pač ne smemo ugodnih uspehov iskati pri delovanju tega društva in ako deželni zbor dovoli samo 100 gld., s tem pokaže svojo vnemarnost nasproti društvu, zlasti pa tudi nasproti obmejnim Slovencem, gledé katerih smo vsi Slovenci na Kranjskem brez ozira stranke jedini, da je njih stanje ubupno. Zato Vas pa pozivljem vse slovenske poslance, da bodimo tudi gledé podpore obmejnim Slovencem vsi jedini in pokažimo, da ima večina slovenskih zastopnikov smisel za najvitalnejše potrebe naših rojakov na mejah in da hoče našim rojakom, kolikor jej je mogoče po slabih močeh, dati sredstva, da se branijo proti nasilstvu narodnih nasprotnikov. 100 gld., gospôda moja, ki so tukaj postavljeni v proračun, niti za prah ne zadostuje, s katerim bi se vrabci pognali iz prosa na mejah naše domovine, nikar pa da bi se s temi 100 gld. res v gospodarskem oziru kaj storilo in kaka last rešila in ohranila slovenskemu narodu. Ti razlogi, gospôda moja, so popolnoma jasni in jaz mislim, da vsak, ki ima tukaj skupno dobro slovenskega naroda pred očmi, mi bo pritrdil, ako stavim sledeči predlog:

„Deželni zbor naj sklene:

Društvu „Naša straža“ v Ljubljani se naj dovoli 1000 gld. podpore za l. 1899.“

(Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links.)

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca kanonika Kalana, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! S prečastitim gospodom predgovornikom se v marsičem popolnoma strinjam, strinjam pred vsem tudi v tem, da se obmejnimi Slovencem ne godi posebno dobro in da se jim velike krivice godé, katerih pa seveda ne bomo odpravili niti s 100 gld., niti s 1000 gld. Javno pa moram izraziti mnenje, da bi jaz, ako bi bile razmere drugačne, z veseljem glasoval za Kalanov predlog, da pa dandanes ne morem zanj glasovati. Vzroki so gospodu kanoniku dobro znani. Društvo „Naša straža“ — in če bo galerija desetkrat kričala in piskala, prosim gosp. deželnega glavarja, da jej dá popolno svobodo — se ne postavim na drugo stališče in me čisto nič ne briga, ako bo kdo ugovarjal — društvo „Naša straža“ se od prvega pričetka ni postavilo na pravo podlago. Ko se je ideja bila sprožila, so bili vsi Slovenci obeh strank vneti zanjo in so mislili, da se bo ustanovilo dobro in koristno društvo, ki bo stalo popolnoma nad strankami, kakor svoj čas društvo sv. Cirila in Metoda. Ali takoj, ko se je društvo osnovalo, gospôda moja, polastili so se tega društva znani klerikalni elementi, ki so ga izkoristili ne toliko v podporo obmejnemu bratom Slovencem, ampak v lastno reklamo. In dandanes je položaj v resnici tak, da društvo nima nobenega družega namena, nego delati reklamo tistemu pretiranemu, nezdravemu in vsemu Slovenstvu najbolj škodljivemu klerikalstvu, ki na Kranjskem sedaj tako bujno cvetê. Torej če podpiramo to društvo, podpiramo s tem samo tisto nezdravo klerikalstvo, proti kateremu bom vsikdar zavzet in dokler se društvo ne postavi na popolnoma objektivno podlago, dokler se korenito ne preosnuje in ne vzame iz rok ti stranki, toliko časa jaz vsaj za svojo osebo ne bom mogel podpirati društva in zato tudi danes nisem pri volji, častiti klerikalni stranki reklamo delati in zategadel bom glasoval za odsekov predlog.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Slavnemu zboru predloženi sta bili dve prošnji društva „Naše straže“, ena 28. decembra lanskega leta in druga pa 18. aprila letos. Najbrž se je druga

vložila zato, ker je bila prva tako suhoparna, da tisti, ki ne ve, kaj je „Naša straža“, bi sploh ne mogli soditi, ali je prošnja utemeljena. V drugi prošnji je pa stvar vse bolj razložena in prosilci polagajo posebno važnost v tem oddelku, kjer pravijo, da vsak začetek je težak in da društvo potrebuje denarja posebno prvi čas za podpiranje in organizacijske namene. Če se tedaj pomisli, za kaj prav za prav prosijo ti gospodje, ki so prošnjo podpisali, sem jaz mnenja, da se nazadnje o svoti 100 gld. ne more tako čudno soditi, kakor je sodil gospod predgovornik kanonik Kalan; žal pa mi je, da se o teh dveh prošnjah, o katerih sem jaz poročal, v finančnem odseku ni govorilo, in ker se ni govorilo, se mi je zdelo, da so vsi gospodje s to podporo zadovoljni in torej sem se danes res začudil, ko se je gospod član finančnega odseka oglasil in tako ostro sodbo delal o drugih članih finančnega odseka. Ko bi se bil v finančnem odseku kdo oglasil in bi bil morda razložil, kake druge potrebe ima še to društvo „Naša straža“ in da pričakuje iz deželnih denarjev večjo podporo, ker si samo iz lastnih moči ne more pomagati, ampak da je mora dežela izdatneje podpirati, kakor je finančni odsek nameraval, bi se bilo morda lahko enemu ali drugemu društvu nekoliko podpore odtegnilo, da bi se temu društvu več dalo. Finančni odsek je pa v jako sitnem položaju, ker ne sme deželnemu zboru več podpor predlagati, kakor 15.000 gld.

To je že precej stara navada. Lanskega leta nismo celih 15.000 gld. porabili, temveč nekaj manj, letos smo pa še nekemu drugemu društvu, za katero se je v finančnem odseku jeden gospodov članov posebno zanimal in katerega prošnjo za podporo je jako toplo priporočal, dovolili nekaj podpore, toda dati smo mu mogli namesto nameravanih 400 gld. samo 165 gld. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Saj je še to bilo preveč!“) Torej jaz z ozirom na to, da sklep gledé tistih 15.000 gld. obstoji za celo dobo tega deželnega zbora, ne bi mogel glasovati za 1000 gld. za „Našo stražo“ zaradi tega, ker ne vem, kateremu društvu naj bi se kaj odtegnilo, in ker bi se torej tisti sklep, če se ne motim iz leta 1896, prej moral prenarediti, predno bi se „Naši straži“ mogla dovoliti taka podpora. Z jedno besedo obžalujem pa, da se v finančnem odseku o tej stvari ni nič razgovarjalo in se je kar hitro ta nasvet sprejel. Toliko sem hotel v imenu finančnega odseka stvar razjasniti.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec kanonik Kalan ima besedo.

Poslanec Kalan:

Jaz bi pač ne hotel obširno polemizirati proti gospodu poslancu dr. Tavčarju, zakaj moje in njegovo stališče je jasno iz prejšnjih časov, pač bi pa vendar rekel, da se z društvom „Naša straža“ ne

dela nobena reklama za tako imenovano klerikalno stranko, zaradi tega ne, ker klerikalna stranka, ako tudi sodeluje v tem društvu, nima nobenega dobička od tega in bi bila tista reklama, katero bi hotela pri tem iskati, le jako problematična, kajti sotrudniki imajo samo dela, skrbi in troškov. To je, gospôda moja, tista reklama, katero si naša stranka pri tem društvu išče in drugega nič, saj drugega tudi ne moremo ničesar iskati in dobiti pri takem društvu, ki ni za središče, ampak za obmejne Slovence namenjeno. Torej iz tega ozira, da bi trebalo vodstvo društva iztrgati iz rok klerikalni stranki, je ta razlog poslanca dr. Tavčarja, da ne glasuje za moj predlog, po mojih mislih neutemeljen.

Kakšno pa je to vodstvo? Ali je res klerikalno, ali imajo res klerikalci v njem odločilno besedo? Saj so to menda vendar narodnjaki, dr. Dečko v Celji, ali je to klerikalec, in dr. Gregorin v Trstu, Laginja, Spinčič, dr. Trinajstič, dr. Ferjančič, dr. Majaron, Hribar; če te med klerikalce prištevate, potem moramo sami sebi le čestitati in potem je stvar seveda vsa drugačna.

Torej v tem oziru ni treba kake reorganizacije gledé vodstva, ker društvo res ni strankarsko, ampak stoji popolnoma nad strankami, in ker stoji nad strankami, ravno zato treba, da je vse stranke podpirajo — brez pridržka in predsodka. Kar se pa tiče besede gospoda poslanca Murnika, pravi on, da sta bili dve prošnji vloženi. To je res; namreč takrat, ko je deželni zbor pred novim letom bil sklican za jeden dan, vložil je pripravljalni odbor prošnjo, ki je bila jako hitro sestavljena. To je tista prošnja, o kateri se nekako ne posebno laskavo izraža gospod poslanec Murnik. Drugo prošnjo pa je stalno voljeni odbor vložil in ta je utemeljena, kakor sam pospod poslanec priznava. On pravi, da se v finančnem odseku o prošnji ni govorilo. Meni pa je znano, da je tajnik društva „Naša straža“ osebno prišel v zbornico in je obema klubovima načelnikoma prošnjo priporočal in jaz torej mislim, da je bil finančni odsek opozorjen na to stvar, ali vsaj načelnika dotičnega kluba. Jaz sem bil zadržan in nisem mogel zraven biti, sicer bi bil gotovo opozoril gospode na to prošnjo, ampak jaz sem mislil, da je samo po sebi umevno, da se nasproti društvu, ki ima tak namen, ne bo nastopalo tako bagatelno, kakor s kakim zasebnim obskurnim društvom, ki nima nobenega pomena. Potem gospod poslanec Murnik skrbi za sredstvo. Vsaj se ta podpora lahko vzame iz deželnega zaklada, saj smo vendar ravnokar črtali 4000 gld., naj se od tam vzame četrtina in to bo popolnoma zadostovalo. In, gospôda moja, jaz naravnost rečem, da poglavitni vzrok, zakaj smo sprožili misel, da naj dijetno vprašanje ostane pri starem, je bil ravno ta, ker se je reklo, kaj bodo vendar ljudje rekli, ako sami sebe tako dobro preskrbimo, potem pa za taka vprašanja, kakor so podpore društvu „Naša straža“ ali delavskemu stavbnemu društvu, ki tako lepo deluje, damo samo bagatelnih par krajcarjev s tem argumentom, da nimamo več denarja na razpologo. V tem oziru vzdržujem svoj

predlog in prosim slovenske gospode tovariše, da ga podpirajo.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Jaz bi se ne bil oglasil k besedi, ako bi mi ne bil gospod poslanec Murnik dal povoda k temu; tu najdem dolžnost, da spregovorim par kratkih besed. Gospod poslanec Murnik, ki je poročal o prošnji društva „Naša straža“, trdi, da v finančnem odseku ni bilo odpora proti predlogu gledé podpore 100 gld. Jaz nimam navade, da bi dražil, to mi ni lastno, ampak gospod predgovornik Murnik bo pač priznaval, da je bil način in ton, v katerem je poročal o tej prošnji, tak, da sem iz njega, potem iz trditve, da je kredit 15.000 gld., ki je za razna društva, za razne prošnje in namene določen, že porabljen, in ker se za delavsko stavbeno društvo, za katero prekoristno društvo sem se z vsem prepričanjem ogreval, ravno iz tega vzroka ni dovolilo več kakor samo 165 gld., videl, da bi bil ves moj trud brezuspešen, in ker sem bil sam v odseku, videč, da se nimam na podporo nobenega tovariša zanašati, zato sem mirno poslušal, ko se je predlagalo 100 gld. in nisem stavil nobenih brezuspešnih protipredlogov. Reči pa moram, da so razlogi, katere je navedel gospod poslanec kanonik Kalan za višjo podporo, popolnoma istiniti, in obžalujem le, da se tukaj loči, kdo dela v društvu, ali klerikalni, ali liberalni Slovenci, ampak jaz menim, bodisi klerikalec, bodisi liberelec, dovolj je, da je Slovenec in da izvršuje, rekel bi, sveto delo. (Odobranje. — Beifall.) Gospôda moja, le poglejmo, kako Südmarka dela. Kol s kolom, klin s klinom, in ako se slovensko ljudstvo v bran postavi, je to veliko manj, kakor Südmarka, ki v naš svet prodira in potujčuje slovensko mladež, ko Slovincem nikdar na um ne pride, da bi prekoračili meje svoje domovine in sploh tja šli, kjer so Nemci, ter skušali raznaroditi jih. Gospôda moja in tudi vi nemški gospodje poslanci priznavati morate, da slovensko prebivalstvo, akoravno ga je v naši deželi 95 %, nikdar ne posega, da bi hotelo raztujčiti nemško prebivalstvo kočevsko; stoletja že živi tam, ima vse pravice in nikdar še niste slišali v tej zbornici predloga, da bi se v njihovih šolah uvedla slovenščina, da bi se tako potujčil ondi živeči nemški rod, kateremu gre po pravici in ustavi, da ostane naseljen kot nemški narod v tej kronovini.

Gospodu poslancu dr. Tavčarju pa ne morem neoporekano pustiti trditve, da zaradi tega ne more glasovati za višjo podporo, ker društvo le služi v to, da nekako deluje za klerikalstvo. Gospôda moja, najbolje se zrcali društvo v načelstvu, in tam je le jeden član, ki pripada takoiimenovani klerikalni stranki. Eden član sedi v vašem klubu, drugi član, ki je v načelstvu, sedi v mestnem občinskem svetu in tudi

še nikdar nisem slišal, da bi se bil od katere strani imenoval klerikalec. Torej v načelstvu sedi le eden gospod, pripadajoč tej stranki, in dva druga, ki nista pri tej stranki; torej se ne more reči, da to društvo deluje v prid ali prospeh takoimenovane klerikalne stranke. Želeti bi le bilo, da bi vsi faktorji podpirali to društvo, ker je njegova naloga res vzvišena in sila in potreba naših obmejnih bratov pa taka, da bi morali vsi, ki smo Slovenci, pozabiti na razlike, ali je kdo tega ali onega mišljenja, in se vsi skupno združiti v obrambo ozemlja slovenskega. (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Majaron ima besedo.

Poslanec dr. Majaron:

Visoka zbornica! Meni je jako žal, da moram označiti svoje stališče nasproti mojemu tovarišu v klubu, gospodu dr. Tavčarju, ali moja politična preteklost in reputacija zahtevata, da sem se oglasil k besedi in sicer samo za faktični popravek.

Jaz nisem bil med osnovatelji „Naše straže“, pač pa so bili med osnovatelji tega društva državni poslanci slovenski in pravila tega društva so se ustanovila po vzajemnem sodelovanju državnih poslancev in zastopnikov obeh slovenskih strank na Kranjskem, med katerimi se je nahajal tudi gospod dr. Tavčar. Pravila tega društva so torej taka, kakoršna so po vzajemnosti vseh slovenskih zastopnikov nastala. Na podlagi teh pravil sem se jaz vpisal pri društvu in, dasi se nisem udeležil volitve, bil voljen v odbor. V tem odboru sem našel 60 najboljših slovenskih mož iz raznih slovenskih pokrajin, pri katerih nisem iskal niti liberalizma, niti klerikalizma, ker tega sploh ne iščem, ampak samo može, ki so prepričani, da je namen društva popolnoma jasen, in ki vidijo velikanske nevarnosti, ki pretijo slovenski zemlji ob mejah. Zato niti trenutek nisem pomišljal sprejeti volitev. Kar se je potem godilo, kako so celo stvar pokvarili slovenski časopisi, osobito dnevnika ljubljanska, za to jaz ne morem biti odgovoren. Jaz društva ne bom sodil po tem, kakor se je slikalo v „Slov. Narodu“ ali v „Slovincu“, ampak po tem, kakšno podlago da ima in kako hoče delovati. Jaz do danes v društvu, dasi sem v odboru in načelstvu, nisem videl klerikalnih tendenc, ampak sem le videl tendenco, da hoče na gospodarskem polju pomagati izvenkranjskim Slovincem, kjer ne vprašajo in nočejo ničesar vedeti o liberalizmu in klerikalizmu, marveč le kot Slovenci od nas pričakujejo pomoči, katero smo jim mi kot Slovenci dati dolžni. Meni pa očitati, da sem klerikalec zato, ker sem pri „Naši straži“, zoper to se moram odločno zavarovati. Sicer pa, sumničite me, kakor hočete, jaz se držim programa slovenskega shoda z dne 29. novembra 1894. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „To je Koblarjev program!“) Prosim, — to je program narodne stranke,

ki je bil sprejet na shodu 800 zaupnih mož slovenskih, katerega se je vdeležil tudi gospod dr. Tavčar, tisti program, ki je bil soglasno sprejet kot podlaga našemu delovanju in delovanju našega kluba. Na podlagi tega programa sem jaz kandidiral v deželni zbor, tega programa se držim še dandanes. In naj se išče liberalizem ali klerikalizem v našem programu, jaz imam čisto vest, dokler se ga držim; čisto nič me ne tangira, ako me kdo v dotiko spravlja s klerikalizmom, s katerim nisem v nobeni zvezi. Osobito sem popolnoma miren, ako se iz tega, da sem član načelnštva „Naše straže“, hoče sklepati, da jaz za klerikalizem reklamo delam. Jaz obžalujem, da je ta prepir nastal, ali eno bi prosil gospoda dr. Tavčarja, naj sedaj počaka in z drugimi vred dela na to, da se tisto, kar se je v prvih dneh pokvarilo, popravi, kar se lahko zgodi pri občnem zboru, in jaz sem popolnoma prepričan, da bodo pravi klerikalci prav radi odstopili prostor gospodu dr. Tavčarju, ako hoče društvu pristopiti in v njem delovati. Sicer pa, moja gospoda, še eno besedo k predmetu in beseda je ta, da je svota 100 gld. res jako majhna in bagatelna. Društvo „Naša straža“ ima velikanske naloge in teh se ne more lotiti s podporo 100 gld. Res je delovanje tega društva do sedaj še skromno, to pa zaradi tega, ker je tudi dohodkov jako malo. Ako hočete društvu in s tem tudi obmejnim Slovincem res pomagati, potem bodite toliko rodoljubni — moram reči — in dajte v to svrho svoto, ki bo imponirala zvanjim rojakom in ki, čeravno ne bo materijelno mnogo koristila, bo pa vsaj njihov moralni pogum povzdignila, ker bodo videli, da imajo lepo zaslonbo v tem jedinem zastopu slovenskem, katerega naj reprezentuje deželni zbor kranjski. Gospode tovariše prosim, naj pozabijo to, kar jih je žalilo, oziroma utegnilo žaliti, ter glasujejo za predlog gospoda poslanca Kalana. Vse drugo, pa mislim, se dá lahko popraviti, ako je na obeh straneh dobra volja, katero jaz obema želim.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Častitim gospodom moram vendar le nekoliko odgovoriti.

Kar se tiče besed g. poslanca kanonika Kalana in častitega spravoljubnega gospoda Povšeta, moram reči, da ostanem na svojem stališču. Ta dva gospoda me nista mogla prepričati o tem, da je to stališče napačno, in posebno prijatelj Povše, če ga smem tako imenovati, me je le še bolj prepričal, da se je cela stvar sprožila samo v namenu, ker se je hotela provzročiti nekaka reklama za klerikalno stranko v tej zbornici. Če tako zgovoren gospod, kakor gospod poslanec Povše, v finančnem odseku molči — in kedaj on molči, kadar se čuti poklicanega govoriti, ima to svoj pomen, in gospod Povše ne sme potem reči: „Videl sem, da ni bilo nič opraviti in zato sem

molčal.“ Torej gre se prejkone zopet za komedijo, kakor takrat, ko smo tukaj sklepali o podpori za slovensko in nemško gledališče, za komedijo, ki ima samo ta namen, nož potisniti v prsi naši stranki posebno pri obmejnih Slovencih. Da je ta namen istinit in da je res, da hočete ta namen doseči, o tem sem se prepričal, ko sem slišal besede g. posl. kanonika Kalana in prijatelja Povšeta! Kar se tiče „Naše straže“, opozarjam le na jedno. Zastopniki obeh strank in tudi jaz, smo bili poklicani, da napravimo statut. Ali zakaj pa gospodje, pozabite povedati, kaj se je potem zgodilo in kako ste, ko je župan Hribar slučajno — ne vem, kako je prišlo, da je stvar prezrl — sklical zborovanje občinskega sveta na tisti dan, za katerega je bil napovedan občni zbor naše straže, napadali v glasilu g. poslanca kanonika Kalana, čegar govor se je danes sladkih besed kar cedil, njega in našo stranko! In sedaj naj bi se ponižali in osmešili pred vsem svetom, in sedaj naj bi na tak način klečeplazili pred „Našo stražo“, da bi si vsak pošten človek moral misliti, da narodna stranka ni za nič drugega na svetu, kakor da vse požre, kar jej klerikalci v zobe vržejo. Torej jaz stojim na tem stališču, da so razmere v tem društvu nezdrave. Želim, da se spremené, ampak dosedaj še nisem videl nobenega znamenja, da se hočejo spremeniti. Župan Hribar je samega sebe zatajil — vso čast mu zato — in je vzlic napadom, ki bi jih nobeden ne bil pogoltnil, vsaj jaz ne, kajti moja narava je drugačna, pristopil k društvu! To je njegova stvar. Mi drugi pa smo v tistem nesrečnem dnevniku, ki tovarišu dr. Majaronu tako v želodcu leži, izrazili željo, da naj se popravi, kar se je grešilo, ali čuli smo pri seji in iz glasila g. poslanca kanonika Kalana samo zasmehljive besede. Popravilo se ni nič in dokler se ne popravi, stojim kot mož, ki gledam na svojo čast, na stališču, da se ne smemo tako daleč ponižati, da bi klečeplazili pred „Našo stražo“, kakor hoče gospod poslanec Kalan. (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Mi smo naravnost izjavili, da smo za vse žrtve pripravljeni samo zaradi dobre stvari in na tisto niste nobene besede spregovorili!“ — Poročevalec Hribar: — Berichterstatter Hribar: „Ali ima g. poslanec Kalan besedo?“ — Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Ali ste Vi deželni glavar?“ — Poročevalec Hribar: — Berichterstatter Hribar: „Ne, jaz sem samo gospoda deželnega glavarja opozoril!“ — Smeh in nemir med poslanci vsled psa, ki je prišel v zbornico. — Gelächter und Unruhe unter den Abgeordneten infolge Eindringens eines Hundes in den Saal. — Poslanec Višnikar [Kalanu]: Abgeordneter Višnikar [zu Kalan gewendet]: „Ali je liberalce ali klerikalec?“ — Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Liberalce je, ker nima nobene vere!“ — To se ne ve, ali je liberalce — psov je povsodi dosti in jaz poznam klerikalne in liberalne pse, mislim pa, da bi se taki dovtipi ne smeli uganjati v tej zbornici.

Kar se tiče opazk g. poslanca dra. Majarona, mi bo verjel, ali pa tudi ne, da mi je jako neprijetno, ž njim polemizirati, neprijetno zlasti zategadelj,

ker je v pričetku svojega govora nekaj razkril, kar sem že poprej vedel, namreč da stoji v javnem življenju na tem stališču, da ne išče ne liberalcev, ne klerikalcev, da ni niti krop, niti voda. Jaz mu želim vso srečo za njegovo bodočnost, če misli, da bo s tem kaj dosegel. (Poslanec dr. Majaron: — Abgeordneter Dr. Majaron: „Bom pa doma ostal!“) Morda bo res moral doma ostati! Konstatujem pa, da so bili časi, ko on ni prisegal na to, da je Slovenec poklican v svet stopiti s programom, ki prav za prav nič ne pomeni. Na drugi strani smo čuli tudi sklicevanje, katero smo dostikrat čitali v glasilu nekega deželnega uradnika, sklicevanje na tisti program z leta toliko in toliko! Ko je g. poslanec dr. Majaron tisto govoril, sem imel občutek, kakor da bi bil odprl stran tega lista in nekaj citiral iz tega lista. Torej, kakor hitro je on na tem stališču, je meni kot nekdanjemu prijatelju njegovemu nemogoče ž njim dalje polemizirati. Omenjam pa le nekaj. Poklicali ste res nekaj oseb v odbor — in tukaj ne mislim na dra. Majarona, katerega bi, čeravno ni več lažiliberalce, poluliberalcem vsaj za nekaj časa še vedno prišteval — ampak na druge, ki niti poluliberalci niso, ampak popolnoma vaši privrženci, ki ste jih pa potem dali na rovaš naši stranki, češ, to so vaši privrženci. To je bilo tisto sramotno postopanje, ki je moralo vsakega žaliti in iz katerega se je moralo videti, da so gospodje namenoma tako delali in postopali, ker so hoteli žaliti in odriniti iz društva celo stranko, ki ima, hvala Bogu, še nekaj pomena v tej kronovini, vsaj še za nekaj časa. — Pri tem pa moram na ironično opazko g. poslanca dra. Majarona, da so gospodje pri „Naši straži“, ki bodo radi odstopili, če bi jaz hotel vstopiti, odgovoriti, da se jaz nerad potiskam v ospredje in da imam že še nekoliko dela, da mi ni treba pri „Naši straži“ pabrkovati. Torej taka opazka je bila po mojem mnenju neumestna.

Sicer pa, kakor sem prej rekel, danes glasujem za predlog finančnega odseka, ako bom pa prihodnje leto videl, da se je „Naša straža“ korenito tako spokorila, kakor katoliški duhovnik od grešnika zahteva kes in pokoro na vse strani, potem je mogoče, da bom prihodnje leto tudi glasoval za višjo podporo.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Gosp. predgovorniku moram kar najodločnejše ugovarjati in protestujem proti sumničenju, da sem vedoma in namenoma molčal takrat, ko se je v finančnem odseku o tej zadevi poročalo. Ako bi bil g. poslanec dr. Tavčar tudi član finančnega odseka bi do te trditve ne bil mogel priti. Jaz sem že prej rekel, da se je vedno trdilo, da je za vsa društva samo 15.000 gld. za podpore na razpolago. In ker

sem vedel, kako težko je šlo, in se je za delavsko stavbeno društvo podpora od 400 gld. morala skričiti na 165 gld. in, ko se je reklo, da je s temi 100 gld. izpolnjena svota 15.000 gld., sem molčal, ker sem videl, da ni mogoče več doseči in osobito tudi, ker sta načelnika narodnih slovenskih klubov molčala in se nista potrudila, da bi naprošena po društvenem tajništvu v pravem času uplivala na referenta o dotični prošnji, da bi se stvar poprej spravila na dnevni red, ko je bilo iz kredita 15.000 gld. še dovolj sredstev na razpolago. Sedaj pa, ko imamo prihranka vsled včerajšnjega prenarejenega sklepa, da se dijete ne bodo povišale, bom glasoval z vsem prepričanjem za znesek 1000 gld., kakor se spodobi gledé takega društva.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Pakiž ima besedo.

Poslanec Pakiž:

Visoka zbornica! Ne morem si kaj, da ne bi tudi jaz spregovoril par besed v tej prežalostni zadevi. (Pristopivšemu poslancu dr. Tavčarju: — Zum herantretenden Abgeordneten Dr. Tavčar gewendet:) Le bližje gospod doktor, bom čisto pri stvari ostal in stvarno govoril (Živahna veselost. — Lebhaftes Heiterkeit) gospôda moja! Take obravnave, kakor današnja, so gotovo obžalovanja vredne, obžalovanja vredne zlasti, ker bi se take stvari dale v finančnem odseku zlepa poravnati, kar se pa včasih neče, samo da to potem v zbornici provzroči borbo. Gospod poslanec dr. Tavčar je rekel, da bo glasoval za podporo samo, če klerikalna stranka ne bo pri društvu, kakor da bi bili klerikalci res tako nekakšni črni zmaji. Jaz pripadam klerikalni stranki, pa se tega nikakor ne sramujem, če tudi nas ima gospod poslanec dr. Tavčar za črne zmaje, sebe pa nekakšno čuti v popolnoma nedolžni beli obleki (Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Kakor angelj!“), ne samo kakor angelj, kakor kak priyor. (Živahna veselost. — Lebhaftes Heiterkeit.) Dobro, jaz nimam nič proti temu, ampak, gospôda moja, to žaljenje ene in druge stranke ni umestno. Pri vsaki stranki, pri eni, kakor pri drugi se nahajajo pomanjkljivosti, ali teh pomanjkljivostij naj bi ena drugi ne očitala in jaz bi le želel, da bi g. poslanec dr. Tavčar nikdar več naše stranke ne napadel. Poglejte gospôda moja, če bi se bilo v finančnem odseku namesto teh malovrednih 100 gld. podpore dovolilo 300 do 400 gld., ki bi gotovo ne bili proč vrženi, pa bi ne imeli današnje žalostne debate, katera gotovo tudi vsaj toliko stane, in s tem končam.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo,

Poslanec dr. Papež:

Jaz sem prosil za besedo v kratko pojasnilo gledé neke opazke gospoda poslanca Povšeta. On je rekel, da načelnika obeh slovenskih klubov — gospod poslanec Hribar mu bo morebiti sam odgovarjal — nista skrbela, da bi bila stvar prej prišla v finančnem odseku in vsled tega tudi v deželnem zboru v razpravo kakor še-le sedaj.

Gospôda moja, v prvi seja dné 28. decembra 1898 je prišla prva peticija „Naše straže“ na deželni zbor in od deželnega zbora v mojo roko, da sem pri prvi seja razdeljeval tudi to peticijo dotičnim referentom, ki so se oglasili, da bi bili radi referentje. Referatje so se pa oddeljevali še le potem, ko je bila druga seja deželnega zbora, namreč dné 14. marca letos. Prej se niso referati nobenemu oddeljevali. Takrat sem sklical seja v tej zbornici v sobi zraven te zbornice. Bili so vsi člani zraven, tudi gospod poslanec Povše in takrat sem vprašal, komu se podeli referat o eni ali drugi zadevi in tako tudi o prošnji „Naše straže“. In takrat, ko sem izrečno vprašal, komu naj stvar izročim, se je reklo Murniku. In jaz sem prošnjo njemu izročil, ker se ni nobeden proti temu oglasil. Znano je vsem članom visoke zbornice, da eksistira pri nas v finančnem odseku in v deželnem zboru takimenovani „Murnikov koš“ in v ta koš pridejo prošnje, katere so tudi velevažne, ampak kot peticije za podporo od enega ali drugega društva pride vse to v roke gospoda poslanca Murnika, ki je potem tako preobložen, da dobi kakih 40—50 prošenj za reševati. In tiste pa potem predlaga v finančnem odseku v eni ali v dveh sejah. Če se ne motim, smo imeli letos dvakrat to priložnost eno za drugo. Torej jaz moram izreči, da jaz nisem kriv, da se ni moglo prej referirati o prošnji „Naše straže“, namreč, da bi bil jaz kriv kot predsednik, akoravno nimam pri enakem številu glasov glasovati. Ampak da bi bil jaz kot član finančnega odseka mogel kaj predlagati ali povedati, da je umestna kaka večja podpora in da bi bil jaz v tem slučaju gospoda poslanca dr. Schafferja, ki je načelnikov namestnik, lahko prosil, da bi prevzel predsedstvo, tega nisem storil, toliko sem jaz kriv.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Jaz za svojo osebo v resnici kot poslanec obžalujem, da smo danes Slovenci tako čudno predstavali v tej zbornici. In ta predstava je gotovo popolnoma nepotrebna bila (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Benefica Kalanova!“) od začetka do konca zaradi tega, ker bi se bila vsa stvar lahko z lepa poravnala in ni bilo treba, da si stranki tako nasproti stojita kakor danes. Gospôda moja, tako ravnanje nas bo moralo vedno bolj oddaljevati in obljuba: „Prihodnje leto bomo pa z Vami glasovali“,

je malo vredna, kajti če se bo tako postopalo, nikdar ne pridemo skupaj in bomo svetu vedno kazali, kako lepo edini smo v edini deželi, v kateri so Slovenci v večini zastopani. In če je kdo naš sovražnik, smo mu danes gotovo veliko veselje napravili. To sem hotel omeniti le zaradi tega, ker se mi čudno zdi, kako se more meni sploh kaj predbacivati glede rešitve te prošnje. Jaz bi le želel, da bi vsi poslanci bili tako objektivni, kakor jaz, kajti jaz ne gledam ne na levo ne na desno, ne na nemško ne na slovensko, ne na liberalno in ne na klerikalno stvar, ne na to občino in ne na ono, ampak jaz pri sklepanju o prošnjah za podpore vselej glasujem za tisto, kar se je v odseku sklenilo, če tudi prej nisem bil mnenja, da je prošnja utemeljena. Prošnje so se v resnici vse razen prošnji dramatičnega društva meni izročile in to je bilo popolnoma pravilno. Če pa to gospodom ni všeč, naj jih pa drugo leto drugemu izročijo. Cel kup prošnji prebrati, potem pa 15.000 gld. razdeliti, to ni prijetna stvar. Da niso vsi predlogi taki, kakor sem jih jaz stavil n. pr. v klubu, si lahko mislite. Jaz sem marsikateri drug predlog stavil, ampak tukaj v zbornici sem vselej za tisto glasoval, kar se je bilo sklenilo, akoravno bi bil marsikateri krat rad kaj iz svojega žepa dal, ako bi se ne bilo to ali ono sklenilo. Reklo se je, da je prošnja društva „Naše straže“ prepozno na dnevi red prišla. To ni res, ampak ravno tako pozno kakor prošnja dijaške kuhinje v Kranju, dijaške in ljudske kuhinje v Ljubljani i. t. d. To je popolnoma vse jedno. Dne 5. maja se je ta prošnja obravnavala in ravno tisti dan tudi prošnja družbe sv. Cirila in Metoda, podpornega društva za visokošolce „Radogoj“ in še marsikatera druga prošnja tako n. pr. tudi prošnja „Glasbene Matice“. Takrat je bilo še popolnoma zadosti denarja, če se je tudi tisti dan le okoli 2000 gld. razdelilo izvemši „Glasbeno Matico“. Opozarjam Vas pa vendar-le še na poročilo na strani 12. priloge, kjer berete, koliko prošnji je bilo odbitih, od katerih so pa nekatere tudi popolnoma opravičene. Ali odbiti smo jih morali, ker ni bilo denarja. Le berite, še celo prošnje kmetijskih podružnic so iz raznih razlogov odbite in vendar veste, da sem jaz predsednik kmetijske družbe in se torej moram tudi za podružnice potezati. Jaz bi le prosil, naj bi gospodje delali na to, da se vse bolj ublaži in lepo dela, če hočete, da bomo svetu pokazali, da smo narod, s katerim se mora računati. Če bomo pa tako delali, nas nikdo ne bo hotel vpoštevati, kakor zaslužimo, in ne bo nikdo z nami računal.

Poslanec Kalan:

Prosim besede (Klici v središču: — Ruže im Centrum: „Je že dvakrat govoril!“) za faktičen popravek! — Nikar se ne bojte! So gospodje, ki pazijo. — Faktično popravljam nasproti g. poslancu dr. Tavčarju to, češ da je bil namen naših somišljenikov, gospode od liberalne stranke žaliti in odvracovati od društva „Naša straža“. In sicer popravljam to zaradi tega, ker smo mi v „Slovencu“ naravnost izjavili,

da smo pripravljeni vse pogoje gledé osnove vzprejeti, katere nam naznani ona stranka, in konstatiram, da v tistem pogledu nismo dobili nobenega odgovora.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Odgovoriti moram na tri predloge, ki so se bili stavili tekom dosedanje, precej obširne debate.

Prvi predlog je resolucija gospoda poslanca Grassellija gledé razširjenja nižje gimnazije v Ljubljani v višjo gimnazijo. Njegova eksccelencja gospod deželni predsednik je že izjavil, da po njegovem mnenju, dasi ravno mu ni bilo mogoče povedati bolj natančnejega, ker ga veže uradna tajnost, je ta resolucija brezpomembna zaradi tega, ker se utegne bržkone želji, katero je izrazil gospod poslanec Grasselli, brez tega vstreči. Tudi jaz imam poročila, da je stvar v najboljšem tiru in da se bo torej gotovo v kratkem želji gospoda poslanca Grassellija vstreglo. Vendar se pa držim načela, da „superflua non nocent“, in zato nimam ničesar proti temu, da se resolucija gospoda poslanca Grassellija sprejme.

Druga resolucija gospoda poslanca dr. Majarona tiče se ustanov, katere je lansko leto bil ustanovil deželni zbor za one mlade učenjake slovenske narodnosti, ki se hočejo posvetiti karijeri profesorovanja na vseučilišču. Ta resolucija je zlasti zaradi tega opravičena, ker je po mojem mnenju deželni odbor napačno tolmačil besedilo lanskega deželnozborskega sklepa. V tem sklepu se namreč pravi, da se imata za one pripadnike slovenske narodnosti, ki bi imeli voljo habilitovati se na modroslovni ali pravoslovni fakulteti kakega avstrijskega vseučilišča za privatne docente, razpisati dve ustanovi po 800 gld. S tem sklepom torej ni rečeno, da bi se moralo od reflektantov zahtevati, da imajo že veniam legendi, marveč ako ima kdo voljo, se habilitovati za privatnega docenta, iz tega še ne sledi, da bo dobil tudi zmožnost, izvrševati to voljo. Častiti g. tovariš dr. Majaron je torej čisto prav storil, da je stavil to resolucijo, po kateri se bo, ako jo bo visoki deželni zbor sprejel, deželnemu odboru naročilo, kako se ima lanski deželnozborski sklep tolmačiti.

Po teh kratkih besedah pa mi bodi dovoljeno, da se nekoliko obširneje ozrem na debato in na one nazore, katere smo slišali razvijati v tej debati, ki jo je povzročil častiti g. poslanec kanonik Kalan.

Dejal sem prej na neko opombo g. tovariša ces. svetnika Murnika, ker je on vso to debato imenoval „predstavo“, da je ta predstava benefica Kalanova in gospôda moja, rekel sem to po vsej pravici. Res je bila to neka predstava, neka tragikomična predstava, ki nam ne dela nikakoršne časti in nikomur ne koristi, kakor morebiti tistemu — vsaj

on to pričakuje — ki jo je izzval. (Posl. Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Ni res!“). V tem oziru popolnoma pritrujem tovarišu gospodu dr. Tavčarju, ki je rekel, da je bilo vse to čista in gola komedija (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Nobena komedija! Protestiram proti temu!“). Gospoda tovariša kanonika Kalana bi prosil, ako hoče vmes govoriti, da stopi na to stran, da mu bom mogel odgovarjati. Omenil sem mu sicer že zadnjič, da na levo uho ne slišim, na to uho sem namreč že trideset let gluho, toda v „Slovincu“ se je ta moja opomnja zlorabila ter izkoriščala proti meni, češ, da nalašč nisem hotel slišati njega in njegovih klicev, ker so prihajali z leve strani visoke zbornice. Zato ga prosim, da naj, če hoče lojalno postopati, stopi na to stran, da ga bom slišal in potem sem pripravljen, mu na vsak klic takoj odgovoriti. (Veselost v središču. — Weiterfeit im Centrum).

Torej jaz popolnoma pritrujem gospodu tovarišu dr. Tavčarju, ki je vse to, kar je gospod poslanec kanonik Kalan danes s svojim predlogom nameraval, imenoval komedijo. Gospôda moja, to res ni nič drugega bilo, kakor komedija in to komedijo je častiti gospod poslanec Kalan uprizoril kot nekako benefico svojo, ker pričakuje, da bo od te benefične predstave imel vsaj to korist, da bo koval iz nje politični kapital. (Pittrjevanje v središču in ugovori na levi. — Zustimmung im Centrum und Einsprache links.) To je pravi pomen njegovega govora in jaz bom v teku svojega odgovora to še posebej dokazal. Dokazal bom, kako bi se bil gospod poslanec kanonik Kalan na pravem mestu lahko oglasil s svojim predlogom in da mu ni bilo potrebno, danes še bolj razburjati žalibog itak že v tem zasedanju in po zadnjih občinskih volitvah preveč razburjene strasti med obema narodnima strankama. (Odobranje v središču. — Beifall im Centrum.)

Gospôda moja, ako pa bom sedaj gospod poslanec kanoniku Kalanu odgovarjal gledé predloga, katerega je danes stavil, moram se vsaj z nekoliko opazkami ozirati tudi na njegova izvajanja gledé stanjá slovenskega naroda v obmejnih pokrajinah, katerim opazkam moram v polnem obsegu pritrujevati. Mnogo je pripovedoval gospod poslanec kanonik Kalan v svojem govoru povsem žalostno resničnega, kar moramo mi Slovenci obeh strank te visoke zbornice iz vsega srca obžalovati. Res je pred vsem, da se našim slovenskim bratom na Stajarskem tako slabo godi, da se mora človek kar čuditi, kako je to mogoče pri narodu, ki predstavlja tretjino vsega prebivalstva v deželi. Ne morem razumeti, kako se morejo najti ljudje, ki so že do take meje izgubili ves pravni čut, da iz samega nasprotstva do tega naroda odbijajo vsak še tako pameten predlog njegovih poslancev; ne morem razumeti, kako se morejo najti ljudje, ki so zadušili v sebi tudi najmanjšo iskrico pravnega čuta tako celo, da hočejo zastopnikom tega naroda zabraniti, da v deželnem zboru govoré slovenski in da se jim rogajo in jih smešijo, ako se vzlic temu poslužujejo slovenščine; ne morem končno pa tudi razumeti, kako je mogla tako daleč dospeti politična strast, da se tretjini prebivalstva krasne te kronovine

odreče jedna sama meščanska šola, v tem, ko jih ima dvetretjinska večina celih 19. To so, gospôda moja, take razmere, ki res v nebo kričé in jaz mislim, da nebo za ta klic ne bo ostalo gluho, ampak da bo jedenkrat Nemesis hudo zadela tiste, ki sedaj tako kruto in krivično postopajo proti slovenskemu prebivalstvu te dežele.

Kar se tiče razmer na Primorskem, gospôda moja, nam častiti gospod poslanec kanonik Kalan ni povedal nič novega. Govorilo se je v visoki zbornici že večkrat o teh razmerah in tu bi zlasti opozoril na govore ožjih mojih somišljenikov, ki so z mano vred v prejšnjih letih pri proračunskih razpravah opozarjali, kako brezpraven je tam slovenski živelj. Če človek pogleda na Primorsko, zdi se mu, kakor da bi to ne bila dežela, ki spada k državi, v kateri živimo mi. Spominjam Vas samo jednega dogodka izza zadnjih dni, ki pa v bengalični luči osvetljuje položaj ubogega slovenskega in hrvatskega naroda v Istri, ki osvetljuje tudi v bengalični luči, kako lahkomišeljni in brezmočni so tisti krogi, ki bi imeli čast Avstrije varovati in ki bi vendar imeli čuvati državni interes ob obalah jadranskega morja. Zgodilo se je, da so se lansko leto po povabilu tržaškega župana sešli župani laških istrskih občin, da protestujejo proti neki elementarni pravici, katero je hotela vlada dati hrvatskemu narodu. Šlo se je za ustanovitev hrvatske gimnazije v Pazinu, torej v mestu, katerega prebivalstvo je po večini hrvatsko in katerega okolica je popolnoma hrvatska. Župani laških istrskih občin so se torej zbrali, da protestujejo proti temu, kar je vlada nameravala, da protestujejo proti pravičnemu postopanju vlade nasproti istrskim Hrvatom vsled njihove dolgoletne in vedno ponavljajoče se zahteve, in ko je vlada prepovedala, da bi se v spomin na ta dan v tržaški municipalni palači vzdala plošča, zgodilo se je, da je o tej stvari župan tržaški pisal — ne mislite, gospôda moja, da našemu ministerskemu predsedniku, o ne, ampak pisal je — predsedniku laškega parlamenta v Rimu. (Klici: — Huje: „Čujte!“) In, gospôda moja, ta predsednik mu je odgovoril in odgovoril tako, da mora stid oblití vsakega rodoljuba avstrijskega, če pomisli, da je pismo bilo namenjeno ljudem, ki bi morali vedeti, da živé pod perotmi avstrijskega orla. In, gospôda moja, ali mislite, da je vlada kaj storila proti temu? Kaj še! Ona marveč pusti, da gre vse naprej kakor dosedaj, ona pusti brezmejno gospodstvo laškemu življu, pusti, da se z nogami tepta avstrijska čast, in pusti, da se nadalje širi laški irredentizem. Jaz pravim, stid mora oblití vsakega avstrijskega rodoljuba, ko vidi, da merodajni faktorji, ki bi morali zastopati in čuvati avstrijsko državno misel, nimajo toliko moči, da bi prehod pridobili tej državni misli. Ali se bodele gospodje potem čudili, ko vidite tako malomočnost državnih organov, da samoupravna telesa, ki so s pomočjo vladnih organov prišla do moči, slovenskemu prebivalstvu vsako pravico odrekajo? Mislim, da se temu čuditi ni potreba. Vsaj kaj naj pa rečem, če že govorim o razmerah v Istri in na Primorskem sploh, ako si iz posled-

njega časa v spomin pokličem odlok, kateri je c. kr. namestništvo tržaško izdalo na zahtevo slovenskih prebivalcev tržaških, da bi se jim v Trstu ustanovila slovenska ljudska šola? Dolgo vrsto let že se je zastoj čakalo na izpolnitev te več kot opravičene želje; končno pa je pricapljal c. kr. namestništvo z odločbo, s katero se je popolnoma postavilo na stališče, na katerem stoji tržaški municipij, namreč, da imajo Slovenci slovenske ljudske šole v okolici tržaškega mesta; torej n. pr. v Bazovici, to je 12 km. daleč od Trsta, na Opčinah to je 10 km. daleč in na Proseku, kamor je tudi kacic 10 km. od Trsta. Na ta način, pravi c. kr. namestništvo, da je za slovenske Tržacane zadosti dobro preskrbljeno s slovenskimi šolami. Torej tržaški Slovenci naj bi iz Trsta pošiljali svoje otroke v okoličanske šole, samo da se jim odreči zamore pravica do slovenskih šol v Trstu. Reči moram, da se tukaj že vse preneha. Dokler se bo tako vladalo v naši državi, tako dolgo se ne bo dosegel notranji mir, ki je državi tako potreben; toliko časa pa tudi Slovan ne bo imel povoda, da bi jednako svojedobnim Rimljanom mogel s ponosom naglašati: *Civis austriacus sum*, kar bi značilo toliko, ko da ima iste pravice kakor vsak drug, ki živi v tej državi. Zalibog pa teh enakih pravic Slovani ne uživamo in o tem se lahko tudi prepričamo, če pogledamo na Koroško. O žalostnem položaju slovenskih naših bratov na Koroškem je govoril že častiti gospod poslanec Kalan in jaz vsem dotičnim njegovim besedam popolnoma pritrjujem. Deluje se tam nasproti slovenskemu prebivalstvu uprav z brutalno silo — z brutalnostjo ne toliko od strani vlade, kajti ona dela v zaslepljenosti, katero sem že omenjal včeraj in danes — kolikor od strani nemških sodeželanov in če je g. poslanec kanonik Kalan citiral prej izrek dr. Steinwenderja, je to najboljši dokaz za to. Gospôda moja! Jaz o nemški civilizatorični misiji nikdar nisem imel posebno dobrih pojmov. Nemci povsodi nastopajo s silo, z brutalno silo. Že prvi časa krščanstva nam to dokazujejo in zlasti njih nastop v naših deželah, dokazujejo nam to pa tudi one lepe dežele na Nemškem, kjer je davno že popolnoma izginil slovanski jezik, kjer se pa imena velikih mest, gorâ in rek v sedaj čisto nemških krajih še vedno nazivljejo s slovanskimi imeni. Da je v teh deželah izginila vsaka druga sled, da so tam nekdaj prebivali Slovani, vse to zakrivil je tuji meč, nemški meč, in gospôda moja, tista brutalnost, ki je že od nekdaj nemškemu življu prirojena v boju z drugimi narodi, tista brutalnost se kaže tudi še dandanes in se kaže najbolje na Koroškem. Tam vidite, da kruti nemški sosedje slovenskemu prebivalstvu odrekajo najprimitivnejše pogoje za narodni obstanek in vsako pravico, posluževati se svojega jezika. In vladni organi jih pri tem podpirajo! To je silno velika zaslepljenost, na katero še jedenkrat opozarjam državno upravo. Nikaka sreča ni za Avstrijo, gospôda moja, če se širi nemški življ; hudo se bo to jedenkrat maščevalo in jaz mislim in bojim se, da bodo prekasno to spoznali tisti, ki se danes še tako trdovratno zapirajo bolj-

šemu spoznanju. Pred vsem sem prepričan, da prejasna dinastija pride do tega spoznanja in da gotovo pride čas, ko bo obžalovala in se nemilo spominjala nazaj na tiste upravnike in državnike, ki so širili nemštvo, namesto da bi bili pravično ravnali nasproti vsem narodom avstrijskim.

Ker že govorim o tem, da se s Slovani v naši državi ne postopa tako, kakor bi se imelo in ker že govorim o nemškem življu in o postopanju tega življa nasproti nam Slovanom, naj mi bo dovoljena še mala reminiscenca. V jedni zadnjih sej je častiti gospod poslanec Luckmann, ki sedaj tam zadaj izza stebra gleda v dvorano, mestni občini ljubljanski očitil, da je preveč radikalno slovenska. Očitil jej je posebno slovenske napise na nemških šolah. Gospôda moja, v boju narodov velja načelo: oko za oko, zob za zob. Nemci nam tako radi očitajo, da smo se vsega od njih naučili. Jaz pa pravim, da smo se premalo od njih naučili, ker se nismo naučili tiste brezobzirnosti, katero oni kažejo nasproti nam. Nemške občine Gradec, Celovec in Solnograd so sklenile, da nobenega Slovana ne vzamejo več v mestno službo; mi Slovenci tako daleč doslej še dospelimo. In če je častiti gospod poslanec Luckmann opozarjal občinski svet ljubljanski, da je gledé napisov preveč radikalen, pravim Vam, gospôda, da občinski svet ljubljanski čaka že celo vrsto let, kdaj bo kranjska hranilnica, ki je močna postala iz denarjev slovenskega kmeta, na svojem poslopju poleg napisa v nemškem jeziku napravila tudi slovenski napis. (Klici: — *Huče*: „Dobro, dobro!“) Dokler torej gospodje, ki pravijo, da so naši učitelji, ne postanejo naši učitelji tudi v pravičnosti, naj ne pričakujejo, da se bomo od njih mogli take pravičnosti naučiti.

Sedaj moram pa tudi preiti k besedam, ki so se slišale danes tukaj v visoki zbornici gledé društva „Naša straža“. Ako uvažujete besede, katere sem izpregovoril o stanju naših slovenskih bratov v obmejnih kronovinah, bo vsakemu jasno, da se nikdar zadosti dobro ne moremo organizovati, da se uspešno v obrambo postavimo nemškemu nasilstvu in vtrdimo naše granice. Častiti gospod poslanec kanonik Kalan misli, da se bo to zgodilo s pomočjo društva „Naša straža“ in tudi jaz sem spočetka imel to misel. Z veseljem sem pozdravil poročilo, katero sem prvič dobil od državnega poslanca Robiča, ki je bil začetnik „Naše straže“. Z veseljem sem sodeloval pri posvetovanjih, ki so jih v tem oziru imeli slovenski državni in deželni poslanci. Toda kmalu sem izprevidel, da stvar vendar ni taka, kakor sem si bil mislil, da bo. Izprevidel sem, da se tukaj ne gre za društvo, ki naj bi v resnici služilo v obrambo Slovencev v obmejnih pokrajinah in ki bi se bilo ustanovilo samo s takim namenom, ampak prišel sem do prepričanja, in tega prepričanja mi danes nikdo ne omaja, dokler se društvo popolnoma ne reorganizuje, da ima tovariš gospod dr. Tavčar popolnoma prav. Samo v tem se ne strinjam z njim, da bi tu šlo morebiti za okrepčevanje klerikalne stranke na Slovenskem. Tu gre za nekaj ožjega, za okrepčanje nekega diktatorstva, ki se je vpeljalo na Slovenskem od neke gotove osebe

in katero jako žalostno občuti visokopostavljeni gospod v naši kronovini izza zadnjih dopolnilih volitev v občinski svet. In kaj se namerava s tem društvom? Nič drugega, kakor prestige dotične osebe povzdigniti in zanesti tisti nesrečni gospodarski boj, ki razsaja v naši kronovini, tudi izvan te kronovine v obmejne pokrajine. To je danes namen društva „Naša straža“, po sedANJI njegovi uredbi.

Častiti gospod poslanec kanonik Kalan je zagotavljal in za njim je tudi gospod poslanec dr. Majaron tisto dejal, da se „Naša straža“ bo z veseljem preosnovala, ako se to zahteva, in da se hoče obema strankama dati vse garancije za uspešno delovanje v tem društvu. Častiti gospod poslanec kanonik Kalan je posebno naglašal, da je glasilo, kateremu je on urednik, takoj dalo zadostilo narodni stranki, ko je lojalno preklicalo žaljenja nasproti naše stranki. Gospod poslanec Kalan pa ni omenil dogodka, ki se je vršil pri zborovanju, ko se je volil odbor. Naša stranka, narodna stranka, užaljena po tem, kar se je bilo govorilo, zlasti, da se je tudi meni čisto po krivici očitalo, kakor da bi bil nalašč sklical zborovanje občinskega sveta takrat, ko je „Naša straža“ zborovala, je sklenila zahtevati zadoščenje in je pooblastila jednega svojih pristašev, naj to pri zborovanju spravi v razgovor. In ko je ta zadeva res prišla na razgovor, kaj se je tedaj zgodilo? Dvignil se je mož, ki stoji sedaj na čelu „Naše straže“ in z nekim tonom, za kateri nimam pravega izraza — je izjavil tako novo in občutno žaljenje za narodno strako, da nam je takoj jasno postalo, da nam od takrat naprej ni mogoče sodelovati pri takem društvu. Potem je pač „Slovenec“ pricapljal s pojasnilom, da hoče dati vsako zadoščenje, da bi tako vsaj na zunaj pokazal, češ, pogledjte, kako smo spravljivi. Modro pa je zamolčal, kar se je prej v zboru zgodilo. Ako torej, gospôda, res mislite odkritosrčno in Vam ne gre za čisto in golo komedijo, skrbite za to, da se „Naša straža“ preosnuje. Jaz sam sem bil med tistimi, ki so spočetka simpatično pozdravili ustanovitev tega društva, kateremu sem tudi med prvimi pristopil kot ustanovnik in jaz mislim, da mi nikdo ne more očitati, da nisem vselej imel naklonjenega srca in odprte roke, kadar se je šlo za to, da pomagamo obmejnim našim bratom. Take, kakoršna je „Naša straža“ sedaj, pa tudi jaz ne morem več podpirati in se ne smatram več za člana odbora, v kateri sem bil izvoljen, ne da bi se bilo pred tem stopilo o tej izvolitvi z mano v kak dogovor.

Častiti gospod poslanec kanonik Kalan je stavil predlog, da se društvu „Naša straža“ dovoli že letos prispevek 1000 gld. Meni je ta predlog simpatičen ali prav za prav bi bil simpatičen, ko bi bila „Naša straža“ že tako reorganizovana, da bi nam bila dana mogočnost k skupnemu delovanju. Tako pa, kakor stvari danes stojé, se ne morem za podporo ogrevati, ker ne morem biti prepričan, da bi deželni zbor imel nalogo, podpirati društvo, ki je bojno društvo proti narodni stranki.

Dalje pa je treba tudi pomisliti, da bi bilo jako težko, letos vstreči želji gospoda poslanca kanonika

Kalana. Prihodnje leto bo to pač lahko, kajti prihodnje leto, ali prav za prav l. 1901., bo odpadla iz proračuna svota 2000 gld. za pariško razstavo, in ako se do tedaj razmere pri „Naši straži“ tako izpremené, kakor bi želel, da bi se izpremenile, potem bom gotovo jaz prvi, ki bom glasoval za to, da se temu društvu dovoli večja in izdatnejša podpora.

Opozarjal bi pri tej priliki še na nekaj. Včeraj smo sklenili resolucijo, v kateri smo deželnemu odboru naročili, naj uvaža, ali bi ne kazalo popolnoma odpraviti poslanske dijete. (Obrnjen k levisi: — *zur Linken gewendet*.) Gospôda moja, priporočam Vam, da glasujete prihodnje leto za ta predlog. Potem bom pa z velikim veseljem izrekel se za to, da se vse, kar se na dietah prihrani, dá za namene, ki bi utegnili narodu koristiti in med drugimi tudi za „Našo stražo“. Priporočam častitemu gospodu poslancu kanoniku Kalanu, da naj se prihodnje leto zavzame za to stvar. Z združenimi močmi se bo lahko dosegel tak sklep, in potem bomo s tistimi 7000 gld., ki se bodo prihranili, lahko precej dobrega storili.

Sedaj moram še nekoliko odgovoriti častitemu gospodu tovarišu Povšetu. Gospod poslanec Povše je takoj spočetka svojega govora dejal, da se v finančnem odseku zaradi tega ni oglasil, da bi bil za društvo „Naša straža“ predlagal višjo podporo, ker je bil ton, v katerem je gospod poslanec Murnik poročal, tak, da je takoj izprevidel, da ne bo ničesa opravil. Vso čast gospodu poslancu Povšetu. Imam ga za moža izrednih zmožnosti in sposobnosti, tega pa vendar nisem vedel, da on že po tonu sodi, kaj prav za prav poročevalec misli in kak predlog hoče staviti. Sicer se mi pa zdi, da je bila to le bolj fraza kar na lahko tja vržena, da bi se bil opravičeval zaradi svojega takratnega molčanja, kakor pa da bi temu izgovoru bilo res kaj posebne vrednosti pripisovati, kajti da bi bil že iz tona, v katerem je poročevalec poročal, mogel posneti usodo predloga, ki ga je hotel staviti, za takega veščaka tonologije tovariša gospoda Povšeta vendar ne morem smatrati. Sicer pa gospod poslanec pravi, da ni takrat hotel provzročiti nepotrebne debate. Gospôda moja, kdor pozna gostobesednost gospoda poslanca Povšeta v finančnem odseku, ki tako rad na dolgo in široko govori de lana caprina (Živahna veselost v središču. — *Lebhaftes Heiterfeit im Centrum*), tisti se bo čisto gotoro jako čudil, da o stvari, katero danes za tako važno smatra, takrat niti besedice ni hotel izpregovoriti.

Gospod poslanec Povše je tudi čutil potrebo, opozoriti na to, da je v načelstvu „Naše straže“ zastopana klerikalna stranka samo po jednem članu, drugi pa da so pripadniki narodne stranke. Gospôda moja, na to mu je že gospod tovariš dr. Tavčar odgovoril. Jaz bi ga samo prosil, naj bi v prihodnje gospod poslanec Povše kot prijatelj in kot tovariš naš, ki sedimo tu v središču, rajše bolj odkritosrčno govoril. On pač dobro ve, kakošni so v načelstvu „Naše straže“ tisti pristaši narodne stranke, katere bi nam hotel prišiti. (Poslanec Povše: — *Abgeordneter Povše*: „V Vašem klubu je!“) V tem oziru so računi sklenjeni in bilanca je jasno pokazala, kje so pristaši narodne

stranke in kje niso, kje so odločni pristaši naše in kje Vaše stranke in kje so prikriti ali polupristaši Vaši in kje polupristaši naši.

Jedne stvari še ne morem zamolčati, ki je preznačilna tudi za ton, ki se je vsled strastnosti nekaterih gospodov poslancev uvedel v to visoko zbornico in o katerem bi želel, da bi za vekomaj iz te zbornice izginil. Častiti gospod poslanec kanonik Kalan je porabil priliko, ko je skozi odprta vrata slučajno prišel v dvorano pes, katerega je bržkone kak častiti poslušalec na galeriji pripeljal s saboj, da je med govorom gospoda tovariša dr. Tavčarja vskliknil, da je morda ta pes tudi liberelec. (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Prosim, Višnikar je to začel!“). Torej, gospoda moja, ne vem, kako je mislil te besede, morebiti ni nič slabega mislil, ampak če je s tem hotel narodno stranko žaliti, moram jaz odločno proti temu protestovati. (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Prosim, jaz sem samo reagiral na besede Višnikarjeve!“) Tedaj prepuščam gospodu tovarišu Višnikarju, da na to odgovori. Njega jaz nisem slišal, zato se morem ozirati le na to, kar sem slišal in kar bo obseženo v stenografičnem zapisniku; gospoda poslanca Višnikarja pa, mislim, ni nobeden slišal. Prosil bi pa, da se ne rabi v tej visoki zbornici takih trivijalnih klicev, ker bi utegnili to jednega ali drugega žaliti.

Končno pa še posebno hvalo izrekam častitemu gospodu tovarišu Pakižu, ki se je s svojo izjavo danes pokazal kot prijorja te (leve — linken) stranke da je na koncu te neprijetne debate, ko je vse bilo razburjeno, tako dobro umel nekoliko veselosti spraviti v to visoko zbornico. Želel bi le, da bi gospod poslanec Pakiž vselej, kadar bi imeli kako razburljivo debato, poprijel besedo, da nas zopet v dobro voljo spravi. (Zivahna veselost in odobravanje v središču. — Lebhaftes Heiterkeit und Beifall im Centrum.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Višnikar ima besedo.

Poslanec Višnikar:

Ker se je moja oseba nekoliko v zvezo spravila z dotičnim medklicem, moram pripomniti, da sem gospodu poslancu kanoniku Kalanu nasproti v šali, tiho in mirno omenil nekaj o psu, ki se je v zbornico priplazil, da pa zbornici nasproti nisem ničesar omenil.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Pakiž ima besedo za faktični popravek.

Poslanec Pakiž:

Gospod poročevalec, poslanec in župan ljubljanski Hribar je poprej rekel, da samo na eno uho ne sliši. Pri mojem govoru pa ni ne na eno, ne na drugo uho slišal. Jaz mislim, da to ni bila od mene

nobena šaloigra, ampak popolnoma primerna in umestna opazka, ako sem priporočal, da v prihodnje takih stvari ne bi bilo treba v zbornico spravljati, ki povzročajo samo dolge debate in drugega nič, kakor da stranka stranki meče polena pod noge, namestu da bi se stvar bila na pravem mestu primerno rešila in mirno in zlepa poravnala. Torej jaz mislim, da se mi ne more očitati, da bi bil jaz povzročil kako šaloigro.

Deželni glavar:

Preidimo sedaj na glasovanje in prosim gospoda poročevalca, da prečita stavljenе resolucije.

Poročevalec Hribar:

Najprej pride na glasovanje resolucija, katero je stavil gospod poslanec Grasselli.

Resolucija slove tako-le:

(Bere: — Šiest:)

„Visoka vlada se pozivlje, da sedanji spodnji gimnazij v Ljubljani razširi v višji gimnazij, in deželnemu odboru se naroča, da to željo deželnega zbora takoj oznani cesarski vladi.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija gospoda poslanca dr. Majarona slove tako-le:

(Bere: — Šiest:)

„Deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da deželni vseučiliški ustanovi podeljuje in nakazuje doktorjem, ne da bi od njih zahteval dokaza, da so dobili „veniam legendi“ na kaki avstrijski univerzi.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Potem je predlagal gospod poslanec kanonik Kalan sledeče:

(Bere: — Šiest:)

„Deželni zbor naj sklene:

Društvu „Naša Straža“ v Ljubljani se naj dovoli 1000 gld. podpore za l. 1899.“

Poslanec Kalan:

Prosim besede!

Predlagam o tem predlogu glasovanje po imenih.

Poročevalec Hribar:

To je najboljši dokaz, da je to komedija.

Deželni glavar:

Gospod poslanec kanonik Kalan predlaga glasovanje po imenih. Prosim gospoda zapisnikarja, da izvoli prečitati imenik gospodov poslancev. Gospode poslance, ki glasujejo za predlog gospoda poslanca Kalana, prosim, da glasujejo z „da“, drugi z „ne“.

Diejenigen Herren, welche dem Antrage des Herrn Abgeordneten Kalan ihre Zustimmung ertheilen wollen, bitte ich mit „Ja“ die übrigen mit „Nein“ zu stimmen.

Tajnik Pfeifer:

(Bere: — Liest:)

Gospod Franc Ažman.

Ažman: „Da“.

Herr Graf Anton Barbo.

Barbo: „Nein“.

Gospod Ivan Božič.

Božič: „Ne“.

Gospod Oton pl. Detela.

Detela: S tega mesta se po tem žalostnem prepiru vzdržujem glasovanja.

(Klici v središču: — Ruše im Centrum: „Dobro! dobro!“)

Gospod Peter Grasselli.

Grasselli: „Ne“.

Gospod Ivan Hribar.

Hribar: „Ne“.

Gospod knezoškof dr. Anton Bon. Jeglič.

(Odsoten. — Abwesend.)

Gospod Gabriel Jelovšek.

Jelovšek: „Da“.

Gospod Tomaž Kajdiž.

Kajdiž: „Da“.

Gospod Andrej Kalan.

Kalan: „Da“.

Gospod Anton Klein.

Klein: „Ne“.

Gospod Franc Košak.

Košak: „Da“.

Herr Franz Langer Ritter v. Podgoro.

Ritter v. Langer: „Nein“.

Gospod Josip Lenarčič.

Lenarčič: „Ne“.

Herr Felix v. Lenth.

v. Lenth: „Nein“.

Herr Leopold Freiherr v. Lichtenberg:

Freiherr v. Lichtenberg: „Nein“.

Herr Alois Loy.

Loy: „Nein“.

Herr Karl Lufmann.

Lufmann: „Nein“.

Gospod dr. Danilo Majaron.

(Odsoten. — Abwesend.)

Gospod Franc Modic.

Modic: „Da“.

Gospod Ivan Murnik.

Murnik: „Ne“.

Gospod Primož Pakiž.

Pakiž: „Da“.

Gospod dr. Franc Papež.

Dr. Papež: „Da“.

Gospod Ivan Perdan.

Perdan: „Ne“.

Gospod Viljem Pfeifer.

Pfeifer: „Da“.

Gospod Franc Povše.

Povše: „Da“.

Herr Friedrich Freiherr v. Rechbach.

Freiherr v. Rechbach: „Nein“.

Herr Dr. Adolf Schaffer.

Dr. Schaffer: „Nein“.

Gospod Ivan Subic.

Subic: „Ne“.

Exzellenz Herr Josef Freiherr v. Schwegel.

Freiherr v. Schwegel: „Nein“.

Gospod Franc Schweiger.

Schweiger: „Da“.

Gospod dr. Ivan Tavčar.

Dr. Tavčar: „Ne“.

Herr Anton Ulm.

Ulm: „Nein“.

Gospod Franc Višnikar.

Višnikar: „Ne“.

Herr Alfons Freiherr v. Wurzbach

Freiherr v. Wurzbach: „Nein“.

Gospod Jožef Zelen.

Zelen: „Da“.

Gospod dr. Ignacij Žitnik.

Dr. Žitnik: „Da“.

Glasovalo je 34 gospodov poslancev, dva sta odsotna, eden se je glasovanja vzdržal. Z „da“ je glasovalo 13 gospodov poslancev, z „ne“ 21.

Deželni glavar:

Torej je predlog gospoda poslanca kanonika Kalana odklonjen.

Glasovati nam je torej o predlogu finančnega odseka, da se pod poglavjem VIII. sprejme potrebščina v znesku 546.495 gld.

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Hribar:

Pri poglavju IX. predlagam, da se sprejme potrebščina redna v znesku 99.550 gld., izredna v znesku 6.950 gld. in skupna v znesku 106.500 gld.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Višnikar ima besedo.

Poslanec Višnikar:

Visoka zbornica! Ker sem jaz v finančnem odseku stavil resolucije pod številkami VI., VII. in VIII., zadevajoče distančne razkaznice, vročnine in organizacijo neeraričnih pošt, dovoljeno mi bodi, da te resolucije na kratko utemeljim. Znano je visoki zbornici, koliko pritožb se je čulo še pred desetimi

leti v tej visoki zbornici o slabem stanju naših cest. Leta 1889. se je sklenil cestni zakon, po katerem se je velik del važnih okrajnih cest prevzel v deželno oskrb ali so postale deželne ceste. Od takrat so se naše cestne razmere v mnogem oziru izboljšale. Vidimo pa tudi iz proračuna, koliko je to deželo stalo. Za letošnje leto proračunjena je potrebščina na 100.650 gld., pokritja je pa samo 6493 gld., tako da znaša letošnja potrebščina za naša občila okroglo 100.000 gld. Iz tega je razvidno, koliko je dežela storila za izboljšanje svojih občil, morebiti več kakor je bilo v resnici potrebno. Ako pa dežela tako skrbi za svoja občila, ima pravico zahtevati, da se tudi javna oblastva ozirajo na ta občila in da posebno pri službenih potovanjih uvažujejo nove cestne zveze in da se ne ravna po starih distancah, ki so bile izkazane že pred morebiti 50 leti. Z novimi cestami se je olajšal promet in večkrat mnogo okrajšale cestne zveze. Jaz ne bom imenoval nikakega okraja, ali znani so mi okraji, kjer se danes še računa po starih cestah, ki ne obstoje več in po katerih se sploh več ne vozi. Okrajna glavarstva imajo tako zvane distančne razkaznice ali tabele. V finančnem odseku se je povdarjalo, da je potrebno, da se tudi te razkaznice ali tabele popravijo po faktičnih razmerah, po dejansko obstoječih občilih. Meni je znano, da so tu in tam po teh tabelah izkazane distance, ki so naravnost neverjetne. Jaz s svojo resolucijo ne nameravam tega, da bi se na pr. vse cestne zveze med posameznimi kraji pregledale in premerile, ampak le to, da se kriče nepravilnosti in krivice odpravijo. Vsak okrajni glavar ali okrajni sodnik prav dobro ve, če količkaj časa živi v kakem kraju, katere distance so nepravilne, in jaz mislim torej, da naj bi se to, kar je res vidno kriče in kar se da z malimi troški lahko odpraviti, tudi kmalo popravi. In zato prosim, da se blagovoli vsprejeti dotična resolucija finančnega odseka pod št. VI.

Daljna resolucija zadeva vročnine občin. Na Kranjskem imajo občine po zakonu ali tarifu o občinskih taksah z dné 3. decembra 1868 pravico pobirati pristojbine za vročbe, v prvi vrsti sodne vročbe, in sicer pri daljavi do 4 km 5—10 kr., nad 4 km pa 11—21 kr. Sodne vročbene pristojbine znašajo 17½ kr. in sicer pri daljavah od 3.8 km navzgor. Meni se ne zdi pravično, da se delajo te razlike, kajti oni prebivalci, ki so bližje sedežu sodnega urada, bližje sedežu občinskega urada, imajo že itak druge ugodnosti in ni pravično, da oddaljenejši prebivalci plačajo večjo pristojbino. Moja misel, katero sem ob svojem času tudi v justičnem odseku na Dunaju zagovarjal, je, da se vročina brez razlike na daljavo določi na 10 kr. To se hoče vpeljati tudi na Štajerskem in na Koroškem. Ravno v letošnjem zasedanju so se v Gradcu in v Celovcu predložili zakonski načrti, po katerih naj bi občine imele pravico zahtevati po 10 kr. za vsako vročbo ne glede na daljavo. S tem bodo imele občine, ki prevzamejo vročbe za sodnijo, tudi neke dohodke in mislim, da bodo vsaj deloma mogle odškodovati občinske sluge. Da bi pa občine, ki imajo že itak

velika bremena, obtežili še s tem, da bi od njih zahtevali, da morajo popolnoma brezplačno vročati sodne spise, mislim, da ni pravično. Na Kranjskem imajo županstva sedaj pravico, pobirati take takse, ako to občinski odbor sklene in deželni odbor temu pritrdi. Dotična tarifa je tudi v drugem oziru pomankljiva in sedanjemu času neprimerna. Jaz menim, da bo deželnemu odboru dana prilika, da študira to tarifo tudi v drugem oziru. V marsičem bi se dala popraviti in popolniti sedanjim razmeram primerno. Ako se vročina določi na 10 kr. ne glede na daljave, se s tem tudi poštni pristojbini približamo. Na ta način naj bi se toraj določila pristojbina za vse kraje jednako.

Končno tretja resolucija zadeva reorganizacijo neeraričnih pošt. Gospóda moja, znano je, kako so se naše pošte na deželi v poslednjih 30—40 letih razvile, kaj so bile pošte takrat in kaj so danes. Delo pri poštah se je neprimerno pomnožilo. Opozarjam, da se je med tem časom uvedla poštna hranilnica, da imajo pošte po davčni in justični reformi mnogo več dostavljevanja kakor prej, da imajo mnogo opraviti tudi z efektim obratom, ki se je tudi velikansko razvil v poslednjih letih. Naši poštarji imajo neprimerno večjo odgovornost, več dela kakor nekdanj, ali tiste pravice in plače kakor preje. Prizadevajo si že mnoga leta, da bi si izboljšali svoje gmotno stanje in da bi se njihove pravne razmere zagotovile. Danes nimajo nikakih pravic do starostnih doklad, do pokojnine itd. Akcija, katere meri na to, da se te razmere kolikor mogoče izboljšajo, se vrši že mnoga leta in jaz opozarjam na to, da se je leta 1893. na Dunaju sešel veliki takozvani „Parteitag“ avstrijskih poštarjev. Takrat se je precej obečalo ali do danes se ni nič znatnega storilo. Ugovarjati bi se mi utegnilo to, da se za naše pošte še vedno oglašajo prosilci. To je res. Tudi za državne urade se najdejo in tudi za druge službe ne primanjkuje prosilcev, ki si hočejo eksistenco zagotoviti, ali ne manjka pa tudi nezadovoljnih nečev. Povdarjam, da so se državnim uradnikom v poslednjih 25 letih plače dvakrat izboljšale, pri poštarjih pa je vse pri starem. Samo delo se je v veliko večji meri pomnožilo, kakor pri uradništvu. Da so pošte, posebno večje pošte preobložene, dokazuje najbolje to, da se je osebje pri onih neeraričnih poštah, ki so se poddržavile, pomnožilo v več slučajih za trikrat. Opozarjam na pošte v Tržiču, v Sentpetru in v Novem mestu, kjer sta bila prej dva ekspeditorja, danes jih je pa 8—12 oseb ondukaj.

Tudi na postranski poslužek se ne moremo ozirati, posebno ne pri večjih poštah na deželi. Poštarji so tako vpreženi od jutra do večera, da se ne morejo baviti z drugimi stvarmi, ako hočejo sami opravljati službo. Jaz torej mislim, da bi bilo pravično, ako visoki deželni zbor izreče, da pripozna potrebo reorganizacije neeraričnih pošt in v tem smislu se je v finančnem odseku stavila resolucija pod št. VIII.

Ker smo že pri občilih, bi si usojal še gospoda deželnega glavarja kot referenta o cestnih zadevah

opozoriti na cesto od Moravč preko Turna na Čatež. Dotični zakon je bil vsprejet že dne 15. februarja 1895. Sklenjenih je bilo že več resolucij, ena tudi letos na predlog gospoda poslanca dr. Žitnika. Ali stvar vendar ne pride dalje. Vsa ta cesta, ki bi bila okroglo 4 km dolga, bi stala samo 10.540 gld. Da stvar ne pride dalje, je v prvi vrsti krivo to, da se gre za dve občini, ki ležita na periferiji obeh prizadetih cestnih okrajev. Cestni odbor litijski oziroma načelnik se ne briga za to cesto, ker bi nekoliko odvrnila promet od Litije in ga nagnila proti Veliki Loki, in ravnotako se trebanjski cestni odbor za njo ne briga. Jaz bi prosil častitega gospoda deželnega glavarja kot poročevalca, da naj se z deželnim inženirjem na licu mesta prepriča, ali je mogoča kaka korektura. Po mojih mislih je vsaka korektura odveč in vsak krajcar za tako korekturo stran vržen. Že v tedanjem poročilu upravnega odseka je navedeno, da bi tudi po korekturi ceste znašala strmina do 10 %. Sedanja strmina znaša do 20 % in na kratki progi 4 km je 39 klancev. Take ceste ni več na Kranjskem. Moja prošnja je torej, da bi se gospod deželni glavar kot referent o cestnih zadevah sam prepričal o stanju te ceste in da bi se potem potrebno ukrenilo.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Pfeifer ima besedo.

Poslanec Pfeifer:

Visoki zbor! Nadaljevanje dolenske železnice preko Bele krajine je deželni zbor potrebno spoznal leta 1894. ter dovolil 4000 gld. deželnega prispevka za troške pripravljalnih del. Tudi državni zbor se je bavil s tem vprašanjem ter vsprejel več resolucij leta 1894, 1895. in 1896., da se nadaljuje zgradba dolenskih železnic preko Bele krajine in tudi meseca decembra leta 1898. je izrekel državni zbor v posebni resoluciji, da naj vlada podpira zgradbo belokrajinske železnice ter jo sprejme med one železnice, ki bi se gradile leta 1899. Nadejam se, da so izdelani potrebni načrti, prevdarek troškov, da vlada na podlagi teh operativov vsprejme belokrajinsko železnico v svoj program leta 1899. — Pri tej priliki izrečem prošnjo, da bi vlada pri financiranju te železnice z ozirom na sedanje neugodne finančne razmere, v katerih se nahaja naša dežela vsled potresa, trsne uši in drugih nezgod izdatno prispevala z državnimi novci za zgradbo belokrajinske železnice. Če primerjamo severne dežele z južnimi kronovinami našega cesarstva, vidimo, da so one goste preprežene z železnicami, tedaj je želja opravičena, da se bo država vendar enkrat ozirala na našo deželo, oziroma Belokrajino. Če se nadaljuje zgradba dolenske železnice preko Bele krajine, se bo promet na dolenski železnici pomnožil, s tem pa pomnožili tudi dohodki ter olajšala deželna garancija gledé dolenske železnice.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Modic ima besedo.

Poslanec Modic:

Visoka zbornica! Pred kratkimi tedni je bilo čitati v nekem ljubljanskem listu, da sta na okrajni cesti, ki pelje čez Orehek in Prestranek, na svetu, ki pripada k c. kr. žrebarstvu v Prestranku, na dveh straneh napravljena dva droga. Ta drogov hlapci zapirajo, kadar gonijo žrebeta na napajališče. Seveda imajo hlapci nalog, da potem, ko konje v hlev odženó, droga zopet odpirajo.

To se pa navadno ne zgodi, ampak droga ostaneta zaprta; in tako je tudi okrajna cesta zaprta potnikom, ki vozijo na Orehek ali na Reško cesto ali pa na kolodvor v Prestranek.

Vsled tega so se čule že mnoge pritožbe. Voznik mora vstajati z voza, da gre droge odpirati, kar je v dežju in v snegu gotovo neprijetno. Pa tudi nevarno je, ker voznik mora, ako je sam, konje pustiti na cesti brez nadzorstva, in lahko se zgodi, da se konji splašijo in uidejo. Še hujše bi bilo v tem slučaju po noči, ako bi bile ženske ali celo otroci na vozu.

Na mitnicah je vsaj mitničar, da droge odpira, pa tudi že o mitnicah se je veliko pisalo in po zbornicah govorilo, da ovirajo promet; v koliko večji meri je oviran torej promet na omenjeni okrajni cesti v Prestranku, kjer ni nobenega človeka za odpirati ceste in nikakor ne gre, da je cesta torej na ta način večkrat zaprta. Ker je splošna želja, da se ta nedostatek odpravi, zato predlagam:

„Deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, naj vse potrebno ukrene, da okrajna cesta čez Orehek in Prestranek, ki veže državni cesti na Trst in Reko, na grajskem dvorišču v Prestranku ne bo zaprta.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca Modica, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadosti podprta in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Zelen ima besedo.

Poslanec Zelen:

Kakor je gospod predlagatelj omenil, je tam na tisti okrajni cesti res velik nedostatek. Zgoraj nad cesto so konjski hlevi podružničnega dvornega kobilarstva, pod cesto pa kalovi in iz hleva gredó žrebeta na kalove. Cesta teče ravno med hlevi in med kalovi in na obeh krajih so hlodi, da zapirajo

cesto. Meni se je že dvakrat pripetilo, da sem moral, ko sem konje sam vodil, stopiti z voza in v dežju tu tiste hlode odpirati. Torej to je res velika nedostatnost in zadnji čas je, da se odpravi. To samo iz tega prihaja, ker so dotični služabniki leni. Na tem kraju pa je dosti prometa. Tam gre državna cesta iz Postojne v Trst na eni in na onostran pa iz Postojne v Reko in okrajna cesta gre iz ene teh dveh cest na drugo. Torej priporočujem, da bi visoka zbornica resolucijo gospoda predlagatelja enoglasno vzprejela.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Prečastiti gospod tovariš Pfeifer je želel, da bi Belokrajinska železnica pri slavnem deželnem zboru oziroma deželnem odboru in železniškem svetu popolnoma ne zaspala, zato se je zopet spominjal nekaterih sklepov visokega deželnega zbora in je omenil, da se je s tem vprašanjem akademično bavil tudi državni zbor in da se je tam naglašalo, da bi vendar že vlada enkrat med one načrte, ki se imajo kmalu izvršiti, sprejela tudi Belokrajinsko železnico. Gospodje tovariši so gotovo vsi jako dobro poučeni o Belokrajinski železnici, ker se je o njej že večkrat obravnavalo, zakaj pa stvar doslej ni zopet prišla na dnevni red, je pa že marsikomu morda prišlo iz spomina. Načrta sta dva izgotovljena, eden za ozkotirno in eden za normalnotirno železnico, tudi prevdarek troškov je izdelan, ampak ko je stvar v deželnem železniškem svetu prišla v razpravo, se je zaradi financiranja, zaradi udeležbe dežele in občin, oziroma drugih interesentov morala vsaj za nekoliko časa ad acta položiti in bo zato, ker so vsi izprevideli, da bi morala, če se hoče ta železnica v resnici graditi, dežela vsako leto doplačevati precejšnjo svoto k prometnim troškom, ali pa enkrat za vselej dati vsaj 20 % prispevek; 20 % od 3.000.000 gld., je pa precej veliko in 10 % pa bi morali dati oni, ki so v prvi vrsti prizadeti, namreč Črnomaljski okraj, in to je tudi precejšnja svota. Častiti gospodje kolegi v železniškem svetu niso bili tega mnenja, kakor je bil poročevalec, da bi bilo mogoče deželi v tistem času ali tudi v sedanjem času toliko žrtvovati za to železnico, in ta žrtev bi ne bila enkratna, ampak vsako leto bi bilo treba doplačevati, če se prav spominjam, 15—20.000 gld.

Omenil sem to posebno zaradi tega, da bi ne ostalo v zapisnikih deželnega zbora, kakor da bi se mi za Belokrajinsko železnico ne zanimali in sodili, da je to jako čudno, ako se trdi, da bo deželna garancija za dolenjsko železnico dokaj olajšana, ko bi se ta železnica zgradila. Jaz sem popolnoma preverjen, ako se za Belokrajinsko železnico napravi posebna akcijska družba, ki bi to železnico zgradila, da bi garancija dežele za Dolenjsko železnico bila

zelo olajšana, bojim se pa prav nič za Dolenjske železnice, da bi dežela kedaj morala kaj doplačevati, in torej to ne more biti argument zato, da bi se Belokrajinska železnica zaradi garancije, katero je dežela po dobrem prevdarku sklenila za Dolenjske železnice, morala zidati. Govorili smo, da je druga železnica potrebna za našo Dolenjsko in da je potrebno, da bi po vsej moči delali na to, da bi kaka večja industrija prišla na Dolenjsko in kakor hitro to dosežemo, da enega ali drugega podjetnega moža privabimo, in jaz upam, ker se je v slavnem zboru jako veliko o industriji, o narodnem gospodarstvu govorilo, da se nam bo posrečilo najti kakega moža, ki bo v resnici kaj vstvaril, potem ne le Dolenjska železnica ne bo garancije potrebovala, ampak tudi glavinske delnice bodo prišle do svojih obresti. Belokrajinska železnica bi tedaj koristiti imela le Belikrajini, Črnomaljskemu političnemu okraju. Jaz kot poročevalec v teh stvareh bom zopet porabil v letošnjem letu priliko, da se ta stvar zopet spravi v deželni železniški svet, ampak gledé na prispevek pravih udeležencev — in pravi udeleženci so samo prebivalci v Črnomaljskem okraju, ne pa tisti, ki imajo precej daleč svoja posestva — bi bilo še le takrat mogoče sklepati o prispevkih za gradnjo železnice, ko bo nova črta pregledana in če bi se našlo, da bi se troški s to novo progo izdatno znižali, bo morda mogoče, če bodo deželne finance mogle to prenašati, da bo stvar prišla tudi pred deželni zbor, da se isti končno odloči. Želeti bi pa le bilo, da oni gospodje, ki so v državnem zboru, gledajo na to, da bo mogel zopet funkcionirati in da pripravijo vlado, da se z večjo svoto udeleži pri tej železnici. To prosim, da se dobrohotno izvoli vzeti na znanje.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Kajdiž ima besedo.

Poslanec Kajdiž:

Leta 1894. je visoki deželni zbor dovolil prispevek 2000 gld. za progo okrajne ceste Vodice-Brnik. Od tega je sedaj preteklo pet let in kaj se je pa zgodilo in dovršilo v tem času? Marljivi kranjski cestni odbor je toliko storil, da je cesta, v kolikor spada v njegovo področje, porabna, kamniški cestni odbor pa ni nič storil, tako da je cesta popolnoma neporabna. Ljudje pravijo da so preje po občinski poti saj mogli voziti, sedaj pa radi navozone zemlje ne morejo zlasti v slabem vremenu. Vsled tega se je lansko leto v 17. seji dné 28. februarija stavil predlog, da naj deželni odbor zakonitim potom postopa proti kamniškemu cestnemu odboru. To je, kar je hvalevredno, tudi storil, ali vkljub temu se letos zopet ni nič zgodilo. Torej si usojam lanski predlog še enkrat ponoviti:

„Deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da potrebno ukrene, eventualno uporabljajo določila cestnega zakona proti kamniškemu cestnemu odboru, da se še tekom tega leta dodela cesta Vodice-Brnik.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Kajdiža, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pichthenberg:

(Prevzame predsedništvo. — Den Vorsitz übernehmend.)

Der Herr Landeshauptmann Otto von Detela hat das Wort.

Deželni glavar:

(Iz poslanskega sedeža. — Vom Abgeordneten-
sitze aus.)

Jako obžalujem, da moramo danes, to — lahko rečem — morsko kačo, ki se že deset let vleče po zapisnikih deželnega zbora, zopet na dnevni red spravljati. Vse se je storilo, kar je bilo le mogoče, da bi se bila stvar do konca privedla, ampak v kamniškem okraju se od vseh strani delajo zapreke. Deželni odbor je s pritrditvijo deželne vlade naložil cestnemu okraju 5% priklado, od katere bi bilo moralo pri davkarji v Kamniku ostati 3000 gld. v blagajnici za to cesto in ko smo hoteli letos ta znesek nakazati, smo v največje osupnjenje slišali, da je v blagajnici samo 670 gld. in da je drugi denar že vzdignil cestni odbor in sicer z dovoljenjem okrajnega glavarstva. Če se tako dela, da se deželnemu odboru ne samo nič na roko ne gre, ampak očitno ravna stvari sami v kvar, potem je seveda nemogoče, da bi mogla zadeva napredovati. Torej namesto 3000 gld. je bilo v blagajnici pri davkarji 670 gld.! Mi smo povprašali in odgovorilo se nam je, da je cestni odbor denar za druge namene porabil, ker ni vedel, da tega ne sme. Ako je deželna vlada pritrdila sklepu deželnega odbora gledé prisilne naklade in je davkarja vzlic temu, da se denar ni smel vzdigniti, ga vendar izplačala, potem mora deželni odbor vsako odgovornost odkloniti, ako cesta, ki je po deželnem zakonu uvrščena med okrajne ceste, še ni dograjena. Deželni odbor bo letos zopet svojo dolžnost storil, sklenil prisilno naklado in zopet deželno vlado naprosil, da temu pritrdi in potem se pač nadjam, da bo deželna vlada strogo zaukazala, da se denar ne bo zopet z dovoljenjem okrajnega glavarstva v druge namene porabil.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pichthenberg:

Wünscht noch Jemand der Herren zu sprechen?
Der Herr Abgeordnete Kajdiž hat das Wort.

Poslanec Kajdiž:

Pri tej priliki sem lani omenil tudi klanec med Šmartnim in Povodjem. To je tudi stara reč. Kolikor vem, so načrti že narejeni in ljubljanski cestni okraj je pripravljen izvršiti stvar, v kolikor spada pod njega, ali zopet je kamniški okraj, ki zadevo ovira. Ali je kaj odgovoril, o tem mi ni znano. Lani se je stavil predlog, da naj ga deželni odbor na ta dva klanca opozori in ker do letos ni nič storil, predlagam torej:

„Deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da opozori okrajne cestne odbore Ljubljanskega in Kamniškega na odstranjenje klancev med Šmartnim in Povodjem in dá 500 gld. podpore iz cestnega zaklada.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Pichthenberg:

Ich ersuche die Herren, welche den Antrag des Herrn Abgeordneten Kajdiž unterstützen wollen, sich zu erheben.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Der Antrag ist genügend unterstützt und steht daher in der Debatte.

Wünscht noch jemand das Wort zu ergreifen?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, so hat der Herr Berichterstatter das Wort.

Poročevalec Hribar:

Razni govorniki so se oglasili pri tem poglavju. Ne bom jim obširno odgovarjal, temveč samo s par besedami se hočem ozirati na njihove želje. Ako kdo, si gotovo jaz želim, da bi Belokranjska železnica kar najhitreje stekla, ker sem prepričan, ako steče, da bo to zelo pripomoglo Dolenjski železnici do večjih dohodkov in deželo odbremenilo gledé zaveze, katero je prevzela za rentabiliteto Dolenjskih železnic. Vendar pa, kakor je razvidno iz besed gospoda poslanca cesarskega svetnika Murnika, ne moremo še posebno trdne nade gojiti, da se to vprašanje v kratkem reši, ker je treba veliko poizvedeb in gledé finančnega programa natančnih dogovorov. Želim pa, in zlasti gospodu tovarišu Pfeiferju bi privoščil, da učaka veselje, da ta železnica v kratkem steče.

Gledé resolucije gospoda poslanca Modica imam pripomniti, da so mi jako dobro znane zapreke, o katerih govori; zdi se mi pa, da jih bo težko odpraviti, ker je cesta med točkama, kjer se zapira, last cesarskega erarja, kateri jo le prepušča v brez-

plačno porabo za okrajno cesto. Sicer so pa le-te tako urejene, da jih vsakdo lahko odpre in zapre, in prilično tako, kakor jih vidimo n. pr. na planinah na Gorenjskem, Zgornjem Štajarskem in Koroškem na okrajnih, deželnih in celo na državnih cestah. Če je mogoče, da se želji gospoda poslanca ustreže, bi to tudi mene jako veselilo, samo presangviničnih näd v tem oziru ne smemo gojiti.

Kar se tiče prve resolucije, katero je stavil častiti gospod poslanec župnik Kajdiž, mi je znano poleg tega, kar je že gospod deželni glavar pojasnil, da je bilo letos v proračun postavljenih za napravo Vodiško-Brniške ceste 4000 gld., kakor tudi, da je cestni odbor, kakor je poročal načelnik gospod Močnik, postavil isto svoto v proračun za prihodnje leto. Na vsak način bi se s tem cesta dodelala. Seveda je cestni odbor to šele sklenil, ker mu je deželni odbor naročil, da mora 5 % naklado postaviti v proračun. Res je pa, da Kamničani in Mengšani nimajo nič kaj veselja do te ceste, zlasti poslednji naglašajo, da bo ta cesta od trga Mengša odvrnila promet ter ga nagnila na Vodice. Zaradi tega nasprotujejo Mengšani in kolikor toliko so tudi načelnika kamniškega cestnega odbora pridobili, da je dovolil svoto, ki je bila namenjena za to cesto, porabiti v druge namene. V tem oziru ne bo pomagalo drugega, kakor da deželni odbor strogo na noge stopi in se s c. kr. deželno vlado dogovori, da se take uporabe denarja za druge namene z dovoljenjem okrajnega glavarstva zabranijo. Če se ne bo strogo postopalo, sem prepričan, da se cesta še ne bo v kratkem dovršila. Cesta je pa velikega pomena za zgorenje kraje zaradi zveze z Ljubljano in za posestnike, ki imajo svoja zemljišča ob tej cesti. Sedaj, ko se je cesta razširila, je še slabše po njej voziti, kakor prej. Prej je bila vtrjena, sedaj pa, ako se ne posuje, posestniki niti do svojih zemljišč ne morejo prihajati; zato je neobhodno potrebno, da deželni odbor strogo postopa.

Jako simpatičen mi je tudi drugi predlog častitega gospoda poslanca župnika Kajdiža glede klanca med Povodjem in Smartnim. To je jeden najhujših klancev, kolikor jih je v deželi, kajti tako silno je nagnjen, da kdor ga od daleč vidi, si ne more misliti, kako bo mogoče, voz gori speljati. Po dogovoru z jako zaslužnim načelnikom cestnega odbora ljubljanskega je sedaj načrt narejen in cestni odbor ljubljanski je tudi pripravljen storiti svojo dolžnost; toda, bojim se, da bo zopet kamniški cestni odbor nasprotoval in zato ne bo kazalo drugače, kakor da deželni odbor, ako visoka zbornica sprejme predlog gospoda poslanca župnika Kajdiža, da naj se iz deželnega zaklada izplača 500 gld. podpore za odpravo tega klanca, obvesti oba ta cestna odbora, da sta primorana k odstranitvi tega klanca, kajti ako se cestna odbora samo „opozorita“, da odstranita klanec, je malo upanja, da bi se sporazumljenje doseglo med cestnim odborom ljubljanskim, ki je voljan, in med cestnim odborom kamniškim, ki ni voljan. Jaz torej tudi drugo resolucijo gospoda poslanca župnika Kajdiža priporočam visoki zbornici v sprejem.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pöschelberg:

Wir werden nunmehr zur Abstimmung übergehen und ich erlaube daher den Herrn Berichterstatter, die gestellten Anträge nochmals zu verlesen.

Poročevalec Hribar:

Resolucija gospoda poslanca Modica se glasi:

(Bere: — Ziest:)

„Deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, naj vse potrebno ukrene, da okrajna cesta čez Orehek in Prestranek, ki veže državni cesti na Trst in Reko, na grajskem dvorišču v Prestraneku ne bo zaprta.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje je predlagal gospod poslanec župnik Kajdiž nastopno:

(Bere: — Ziest:)

„Deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da potrebno ukrene, eventualno uporablja določila cestnega zakona proti kamniškemu cestnemu odboru, da se še tekom tega leta dodela cesta Vodice-Brnik.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Drugi predlog gospoda poslanca župnika Kajdiža se glasi:

(Bere: — Ziest:)

„Deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da opozori okrajne cestne odbore ljubljanskega in kamniškega na odstranjenje klancev med Smartnim in Povodjem in dá 500 gld. podpore iz cestnega zaklada.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Končno prosim še enkrat, da se sprejme pri poglavju IX. potrebščina v znesku 106.500 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri poglavju X. predlagam, da se redna potrebščina sprejme v znesku 14.050 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri poglavju XI. predlagam, da se sprejme potrebščina redna v znesku 202.304 gld., izredna v znesku 1110 gld. in skupna v znesku 203.414 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri poglavju XII. se ne predlaga ničesar in pri poglavju XIII. predlagam, da se potrebščina redna v znesku 22.500 gld., izredna v znesku 2000 gld. in skupna sprejme v znesku 24.500 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj prosim še, da bi se glasovalo o skupni svoti potrebščine. Skupna potrebščina pri vseh poglavjih znaša redna 1,270.096 gld., izredna 197.638 gld. in skupna 1,463.734 gld. in prosim, da se odobri.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj prehajam k pokritju.

Pokritje predlagam pri poglavju I., da se sprejme v znesku 56.435 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri II. poglavju predlagam, da se sprejme pokritje redno v znesku 3742 gld., izredno v znesku 3000 gld. in skupno v znesku 6742 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri poglavju III. predlagam, da se sprejme pokritje redno v znesku 46.305 gld., izredno v znesku 50.800 gld. in skupno v znesku 97.105 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Končno pri poglavju IV. predlagam, da se sprejme potrebsčina izredna v znesku 15.000 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj prosim še glasovati o skupni svoti pokritja in predlagam, da se skupno pokritje sprejme in sicer redno v znesku 106.482 gld., izredno v znesku 68.800 gld. in skupno v znesku 175.282 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

V imenu finančnega odseka predlagam sedaj:

„Visoki deželni zbor skleni:

I. Deželna zaklada skupna

potrebsčina za leto 1899.	1,463.734 gld.
in skupno pokritje	175.282 „
tedaj nedostatek	1,288.452 gld.

se odobri.

II. V pokritje tega nedostatka pobira naj se v leto 1899:

1.) 40% na priklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta ter od mesa s proračunjenim prihodkom 145.756 gld.

2.) Samostojna deželna naklada od porabljenih likêrjev in vseh poslanih opojnih tekočin od hektolitra 15 gld. in od drugih porabljenih žganih opojnih tekočin od hektoliterske stopinje 30 kr.; prihodek te naklade se proračuna s 415.000 gld.

Naklada ad 2 se bode pobirala le do uveljavljenja zvišanega državnega davka na žganje in se s pobiranjem preneha precej, ko bo zveksan državni davek na žganje.

3.) Samostojna deželna naklada od porabljenega piva po 1 gld. od hektolitra s prihodkom 90.000 gld.

4.) 40% na priklada na vse direktne davke z državnimi prikladami vred izvzemši doklade na osobni dohodninski davek.

Ta dohodek se proračuna s . . . 590.967 gld.

5.) Na mesto doklade na osobni dohodninski davek se proračuna državni prispevek s 38.612 gld. kot na kranjsko deželo odpadli delež od zneska 3.000.000 gld., ki se bo pri novem osobnem davku več nabral.

III. Nedostatek 8127 gld. pokrije naj se iz blagajnične gotovine.

IV. Deželnemu odboru se naroča, da pridobi sklepom ad II. Najvišje pritrdjenje.“

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

I. Das Gesamterfordernis für das Jahr 1899 des Landesfondes mit dem Betrage von . . . 1,463.734 fl. und die Gesamtbedeckung von . . . 175.282 „

woraus sich ein Abgang von . . . 1,288.452 fl. ergibt, wird genehmigt.

II. Zur Bedeckung dieses Abganges sind im Jahre 1899 einzuhoben:

1.) Ein 40% iger Zuschlag zur Verzehrungssteuer von Wein, Wein- und Obstmoſt, ſowie vom Fleiſch mit dem präliminirten Ertrage per . . . 145.756 fl.

2.) Eine ſelbſtändige Landesauflage auf den Verbrauch von Liqueuren und allen verſüßten geiſtigen Flüſſigkeiten vom Hektoliter 15 fl. und vom Verbrauch anderer geiſtigen Flüſſigkeiten vom Hektolitergrad 30 kr. mit dem präliminirten Ertrage per . . . 415.000 fl.

Die Auflage ad 2 wird nur bis zum Inſtreetreten der erhöhten ſtaatlichen Brantweinſteuer eingehoben und wird deren Einhebung gleichzeitig mit der Erhöhung der ſtaatlichen Brantweinſteuer eingieſtellt.

3.) Eine ſelbſtändige Landesauflage auf den Bierverbrauch mit 1 fl. per Hektoliter — mit dem Ertrage per . . . 90.000 fl.

4.) Ein 40% iger Zuſchlag auf alle directen Steuern ſammt den Staatszuſchlägen mit Ausnahme des Zuſchlages zur Perſonal-Einkommenſteuer.

Dieſer Ertrag wird präliminirt mit . 590.967 fl.

5.) Der an Stelle des Zuſchlages zur Perſonal-Einkommenſteuer zu tretende Staatsbeitrag wird mit 38.612 fl. als der auf das Land Krain entfallenden Tangente vom Betrage per 3.000.000 fl., welcher bei der neuen Perſonal-Einkommenſteuer mehr eingehoben wird, präliminirt.

III. Das Deficit von 8.127 fl. iſt aus den Caſſa-beſtänden zu decken.

IV. Der Landesauſchuß wird beauftragt, für die Beſchlüſſe ſub II. die Allerhöchſte Genehmigung zu erwirken.“

(Vsi predlogi obveljajo brez debate. — Sämmtliche Anträge werden ohne Debatte angenommen.)

Predlagam, da se vsi ti predlogi sprejmejo tudi v tretjem branju.

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje predlagam v imenu finančnega odseka:

„V. Pri 5. točki 5. naslova v IV. poglavji, pri 18. in 19. točki 6. naslova istega poglavja, pri 6. in 7. naslovu VII. poglavja ter pri 5., 6. in 7. točki 6. naslova VIII. poglavja potrebsčine dovoli se deželnemu odboru virement.

VI. Naslednje navedeni v proračunu prejšnjih let že pokriti krediti se do konca leta 1899. podaljšajo, in sicer:

1.) za uravnavo Mirne v ostanku 17.786 gld.

2.) „ „ Ljublanice pri Zadvoru 4.000 „

3.) zu uravnavo Potočnikovega grabna	600	„
4.) za uravnavo hudournika „Kirchgraben“	300	„
5.) za iztrebljenje požiralnikov v Dobrniški dolini	1.000	„
6.) za osuševanje doline Struge	540	„
7.) za vodovod v Polhovem Gradcu	2.000	„
8.) „ „ „ Zabavi	800	„
9.) „ „ „ Juršičah	2.100	„
10.) „ „ „ Mozlju	1.375	„
11.) „ „ „ Metuljah	1.295	„
12.) „ „ „ Ilirski Bistrici in Trnovem	348	„
13.) za razne male vodovode in vodnjake	2.260	„
14.) za pospeševanje ustanovljanja sadjarskih in kmetijskih produktivnih zadrug	1.900	„
15.) za nove stavbe v blaznici na Studencu	40.000	„
16.) za ustanove povodom praznovanja petdesetletnega vladanja Njeg. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.	3.000	„
17.) za šolo na Grmu	2.608	„
18.) „ podpore za šolske stavbe	3.800	„
19.) „ zgradbo okrajne ceste Vodic - Sp. Brnik	500	„
20.) za zgradbo ceste Moravče-Krtina-Zelodnik	3.400	„
21.) za preložitev ceste pri Koveru	1.000	„
22.) na račun kredita 16.000 gld. za okrajne ceste iz leta 1898.: a) za most čez reko pri Ostrožnem Brdu	2.000	gld.
b) za napravo mostov čez Mirno	1.450	„
c) za zgradbo ceste Koštanjevica-Zameško	300	„
skupaj	3.750	„
23.) za asanacijo mesta Idrija	1.000	„
24.) okrajnemu cestnemu odboru vrhniškemu za nadaljevanje občinske poti od Male Ligojne do državne ceste	600	„

(Predlogi obveljajo brez debate. — Die Anträge werden ohne Debatte angenommen.)

Končno predlaga finančni odsek še nastopne resolucije:

„I. Z ozirom na ugodni uspeh deželne naklade na žgane opojne tekočine odmeri se za leto 1899 poslujočemu osobju posebna nagrada v znesku 5 % od vsega čistega dohodka, kateri po odbitih remanencah presega znesek 100.000 gld. Ta dohodek izračuni se od konsuma 1.531.058,71 litrov navadnega in 29.966,65 litrov poslanenega žganja na podlagi naklade 18 kr. od hektolitrske stopinje navadnega in 6 gld. od hektolitra poslanenega žganja. Deželni odbor se pooblašča, da po svoji previdnosti razdeli to svoto med one pri pobiranju deželne naklade poslujoče osebe, katere se odlikujejo po posebni spret-

nosti in točnosti. Iz istega zneska naj se eventualno tudi primerno nagradi računski oficijal II. vrste Hinko Lindtner. Ob enem pooblašča se deželni odbor, da sme prav kakor lani plodonosno naložiti del tega zneska.

(Obvelja. — Angenommen.)

II. Deželnemu odboru se naroča, da se udeleži zakupne dražbe užitinskega davka na Kranjskem kot ponudnik imenom dežele, in sicer pri vseh zakupnih dražbah, katere se bodo vršile do prihodnjega deželnozborskega zasedanja.

(Obvelja. — Angenommen.)

III. Pri deželnem knjigovodstvu vpelje se za vse fonde z 31. dnem decembra 1899 strogo zaključevanje knjig po solnčnem letu. Tega dné in potem 31. decembra vsacega nastopnega leta bodo se torej vsi za leto 1899 oziroma za dotično potekajoče leto dovoljeni in v tem letu neporabljeni krediti — izvzemši onih za tekoče gospodarstvo — plodonosno naložili; naložena glavica pa se bo porabljala za izdatke na račun teh kreditov, ki — ako v treh letih niso porabljeni in ako jih deželni zbor ni izrečno podaljšal — zapadejo na korist deželne blagajnice, oziroma na korist dotičnih fondov. — Računski sklepi bodo vsled te preuredbe obvezali že za leto 1899. v dohodkih le rubrike: o dejanskem prometu, o proračunjenih zneskih in pa o primerjavi proračuna z dejanskim prometom; v izdatkih pa rubrike: o dejanskem prometu, o proračunjenih zneskih, o podaljšanih kreditih in o primerjavi proračuna z dejanskim prometom.

(Obvelja. — Angenommen.)

IV. Deželni odbor se pooblašča, da — če za to nastane potreba — za dotacijo deželne blagajnice najame proti ne višjim kot 4,5 % nim obrestim na račun kredita, ki se mu je v ta namen dovolil v seji deželnega zbora dné 11. februarija 1896. leta in ki doslej še ni porabljen, svoto 50.000 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

V. Deželni odbor se pooblašča, da poleg 20.000 gld., katere se mu je v seji dné 28. marcija 1899 za dovoljevanje brezobrestnih posojil vinogradnikom dovolilo najeti proti 3 % nim obrestim na račun deželno-kulturnega zaklada, najame proti enakim ali vsaj ne višjim ko 4 % nim obrestim v isti namen drugih 20.000 gld. proti svoječasnemu vračilu iz deželnega zaklada za melioracije in javna dela. Ko bi se ta zaklad pa že letos ustanovil, sme deželni odbor to svoto pokriti iz tega zaklada.

(Obvelja. — Angenommen.)

VI. C. kr. deželna vlada se pozivlja vkreniti, da se distančne razkaznice (tabele) v posebnih političnih okrajih pregledajo in po dejanskih razmerah in po obstoječih občilih primerno popravijo.

(Obvelja. — Angenommen.)

VII. Deželnemu odboru se naroča, da vpliva na to, da bodo občine na deželi pri vročbah za stranke

ne gledé na oddaljenost od sedeža občinskega urada pobirale vročnine k večemu po 10 kr. od vsake vročbe, oziroma da, ako treba, v to svrhu v prihodnjem zasedanju nasvetuje primerno premembo tarifa o občinskih taksah z dné 3. decembra 1868., dež. zak. št. 17.

(Obvelja. — Angenommen.)

VIII. Deželni zbor priznava, da je reorganizacija neeraričnih pošt na deželi in zboljšanje gmotnega stanja in preskrbljevanja poštarjev in poštних upraviteljev nujno potrebna, ter opozarja c. kr. vlado na to, da o tem oziru pričeto akcijo nadaljuje in sedanje neznosne razmere čim preje mogoče odpravi.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pichthenberg:

Wünscht Jemand der Herren zu dieser Resolution das Wort zu ergreifen?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Da dies nicht der Fall ist, bitte ich abzustimmen und ersuche die Herren, die dieser Resolution zustimmen wollen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Angenommen und hiemit ist der Voranschlag des Landesfondes in allen seinen Theilen erledigt.

Da der Punkt:

8. Ustno poročilo finančnega odseka o peticijah, in sicer:

a) slovenskega delavskega stavbenega društva za podporo v svrhu pokritja upravnih stroškov;

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über Petitionen, und zwar:

a) des slovenischen Arbeiter-Bauvereines in Laibach um Subvention zur Deckung der Verwaltungskosten;

bereits beim Landesfonde seine Erledigung gefunden hat, kommen wir nunmehr zu Punkt:

b) o prošnji dramatičnega društva v Ljubljani za izvanredno podporo 1500 gld.

b) des dramatischen Vereines in Laibach um Bewilligung einer außerordentlichen Subvention per 1500 fl.

Poročevalec Hribar:

Slovensko dramatično društvo, kateremu je visoki deželni zbor pred nedavnim odbil prošnjo, da bi se mu brezplačno prepustile lože v deželnem gledališču, je vložilo novo prošnjo, da bi se mu do-

volila podpora 1500 gld. Razlogi so znani visoki zbornici in zato bi bilo odveč, ko bi vas hotel mučiti s čitanjem te prošnje. Finančni odsek bi bil rad ustregel opravičeni želji, toda gledé na razmere deželnih financ, katere hočemo ravno letos urediti z ustanovitvijo melijoračnega fonda, ni mogoče iz deželnega zaklada dovoliti 1500 gld. podpore in sicer toliko časa ne, dokler se pri VIII. poglavju deželnega zaklada ne odpre pri kakem drugem kreditu mogočnost takim opravičenim željam ustrezati. Vsled tega ne morem drugače, kakor v imenu finančnega odseka predlagati:

„Deželni zbor naj sklene:

Preko prošnje „Slovenskega dramatičnega društva v Ljubljani“ preide se na dnevni red.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pichthenberg:

Wünscht Jemand von den Herren zu diesem Antrage das Wort zu ergreifen?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Dies ist nicht der Fall, und ersuche ich diejenigen Herren, welche mit dem Antrage einverstanden sind, sitzen zu bleiben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Der Antrag ist angenommen.

Deželni glavar:

(Prevzame predsedništvo. — Den Vorsitz übernehmend.)

Na vrsto pride sedaj točka:

9. Ustno poročilo upravnega odseka v zvezi razdružitve selske občine Bled v samostojni občini Bled in Ribno (k prilogi 53.).

9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Beldes in die selbständigen Gemeinden Beldes und Reifen (zur Beilage 53.).

Berichterstatter Freiherr von Rechbach:

Der Gemeindeausschuss von Beldes hat in der Sitzung vom 3. December 1893 den fast einstimmigen Beschluss gefasst, um die Theilung der Gemeinde Beldes in zwei selbständige Gemeinden anzufuchen, und zwar so, dass die künftige Gemeinde Beldes aus den Katastral-Gemeinden Beldes, Schalkendorf und Retzhitz, die künftige Gemeinde Reifen aus den Katastral-Gemeinden Reifen, Vellach und Wocheiner-Vellach gebildet wird.

Infolge dieses Beschlusses haben sowohl die Bewohner der künftigen Gemeinde Beldes als auch die der künftigen Gemeinde Reifen Gesuche an den hohen Landtag eingebracht und ihre Gesuche damit motiviert, dass die Interessen

der um den See gelegenen Ortschaften und der vom See entfernter gelegenen Ortschaften ganz verschieden sind. Die um den See gelegenen Ortschaften, welche zum Curorte Veldes gehören, haben einen lebhaften Fremdenverkehr, und genießen die Vortheile desselben, während die vom See entfernten Ortschaften vom Fremdenverkehre nicht berührt werden, jedoch die mit dem Fremdenverkehre verbundenen höheren Gemeindeumlagen tragen müssen.

Die künftige Gemeinde Veldes hätte 1415 Einwohner mit einer Steuerschuldigkeit von 11.293 fl. 16 kr., die Gemeinde Reifen 1429 Einwohner mit der Steuerschuldigkeit von 6269 fl. 83 kr. Diese beiden Gemeinden wären daher groß genug, daß sie den ihnen obliegenden Aufgaben der Gemeindeverwaltung nachkommen könnten.

In der Sitzung vom 19. Jänner 1894 hat der hohe Landtag diese beiden Gesuche dem Landesauschusse zur entsprechenden Erhebung und Berichterstattung abgetreten.

Noch vor Einleitung der diesbezüglichen Erhebungen haben nun die Zinsassen von Wocheiner-Bellach, Kuplenik, Slamnif und Oberne sowohl an den Landesauschuß, als an die Landesregierung am 27. April 1894 Gesuche überreicht, worin sie gegen den Beschluß des Gemeindeausschusses von Veldes Einsprache erheben und eine Dreitheilung der Gemeinde Veldes beantragen.

Es sollen nach diesem Antrage die Ortschaften Auriz, Schalkendorf, Veldes, Retschitz und Seebach die eine, die Ortschaften Reifen, Wodeschitz, Koreiten und Zellach die zweite und Wocheiner-Bellach, Kuplenik, Slamnif und Oberne die dritte Ortsgemeinde bilden. Als Grund dieser Einsprache geben sie an, daß sie, falls nur zwei neue Gemeinden gebildet werden, bei Erhaltung der Gemeindestraßen und Brücken, bei den Schulumlagen wie überhaupt bei den Gemeindeumlagen viel höher belastet werden, als bisher, weil sie ferner befürchten, bei den Auschußwahlen stets majorisirt zu werden, daß der Sitz des Gemeindevorstehers voraussichtlich in dem für sie entlegenen Orte Reifen sein wird, den sie nur auf schlechten Feldwegen, die zur Regen- und Winterszeit gar nicht passierbar sind, erreichen und in letzteren Falle nur über Veldes dorthin gelangen können.

Schließlich bitten sie, falls die Dreitheilung nicht durchführbar wäre, bei der Gemeinde Veldes sie zu belassen, da sie unter keinen Umständen mit Reifen, Koreiten, Wodeschitz und Zellach vereinigt werden wollen. Bei den diesbezüglich gepflogenen Erhebungen wurde nun constatirt, daß es sich in dieser Angelegenheit in erster Linie um die Trennung des Curortes Veldes, welcher nach dem Erlasse der Landesregierung vom 3. December 1886, Zahl 10.170 aus den Ortschaften Auriz, Schalkendorf, Seebach, Veldes und Retschitz besteht, aus dem gegenwärtigen Gemeindeverbande, handelt.

Die erwähnte wesentliche Interessenverschiedenheit beider Theile rechtfertigt nicht nur das Theilungsbegehren, sondern es erscheint auch die geplante Ausscheidung mit Rücksicht auf die Hebung des Fremdenverkehrs als dringend nothwendig. Auch unterliegt es keinem Zweifel, daß die künftige Gemeinde Veldes mit 1415 Einwohnern, 289 Wahlberechtigten und der Steuervorschreibung von 11.293 fl. 16 kr., den ihr obliegenden Aufgaben der Gemeindeverwaltung wird nachkommen können. Auch hat die hohe

Landesregierung, sowie die k. k. Finanzdirection gegen die gedachte Ausscheidung, respective Constituierung der Gemeinde Veldes keinen Anstand erhoben.

Bezüglich der übrig gebliebenen Ortschaften der gegenwärtigen Gemeinde Veldes war, wie früher erwähnt, die Stimmung vorherrschend, diese Ortschaften zu einer Gemeinde zu vereinigen, während gegenwärtig eine Dreitheilung der Gemeinde Veldes angestrebt wird und zwar: die Gemeinde Veldes mit den Katastral-Gemeinden Veldes, Schalkendorf und Retschitz, die Gemeinde Wocheiner-Bellach mit den Ortschaften Wocheiner Bellach, Slamnif, Oberne und Kuplenik, und die Gemeinde Reifen mit den Ortschaften Reifen, Wodeschitz, Koreiten und Zellach.

Diese Dreitheilung stößt jedoch auf bedeutende Schwierigkeiten.

Die Ortschaft Kuplenik, welche nach Wocheiner-Bellach eingepfarrt und eingeschult ist, liegt in der Katastral-Gemeinde Zellach, welche der Gemeinde Reifen einverleibt werden soll. Die Repartition der Gemeindeumlagen auf die in einer anderen Katastral- und Ortsgemeinde gelegene Ortschaft ist steueramtlich nicht durchführbar, weshalb die Ortschaft Kuplenik zu einer eigenen Katastral-Gemeinde umgebildet werden soll. Die dadurch bedingte Theilung der Katastral-Gemeinde Zellach in zwei Theile hätte jedoch die Umarbeitung sowohl des Katasters, als auch des Grundbuches der Katastral-Gemeinde Zellach mit nicht unbedeutenden Kosten zur nothwendigen Folge. Auch müßte zu diesem Zwecke die Zustimmung der Justizbehörden eingeholt werden. Dadurch, sowie durch die vorhergehende Feststellung der Grenzen der neuen Katastral-Gemeinde Kuplenik, welche nach den gepflogenen Verhandlungen Streitigkeiten begegnen und ohne Entscheidung nicht durchführbar sein dürfte, wäre die dringliche Ausscheidung und Constituierung der neuen Ortsgemeinde Veldes in unabsehbare Ferne gerückt.

In der Sitzung vom 17. Februar 1898 wurde mit Rücksicht auf das neuerliche Gesuch der Zinsassen von Wocheiner-Bellach und auf das Gesuch der Ortschaft Retschitz um Einreihung dieser Ortschaft zur Gemeinde Görzach, dem Landesauschusse der Auftrag erteilt, den Referenten des Landesauschusses zu dem Zwecke an Ort und Stelle abzusenden, um die Frage der Theilung der Ortsgemeinde Veldes im Einvernehmen mit den Interessenten einer gezielten Lösung zuzuführen. Diese Verhandlungen haben jedoch zu keinem Resultate geführt.

Mit Rücksicht auf die obwaltenden Umstände und die dringende Nothwendigkeit der Constituierung des Curortes Veldes als selbständige Gemeinde, kann gegenwärtig nur die erwähnte Zweitheilung berücksichtigt werden, wobei es, falls sich bei geklärten Verhältnissen die Nothwendigkeit ergeben würde, den einzelnen Fractionen nicht ubeommen bleibt, eine andere Gruppierung anzustreben.

Der Verwaltungsausschuß hat sich aus diesen Gründen dem Antrage des Landesauschusses angeschlossen und ich stelle daher im Namen des Verwaltungsausschusses den Antrag:

(bere: — liest:)

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Dem anruhenden Gesegentwurfe werde die verfassungsmäßige Zustimmung erteilt;

2. der Landesausschuß werde beauftragt, dem angenommenen Gesetzentwurfe die Allerhöchste Sanction zu erwirken."

Deželni glavar:

Otvorjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

Gospod poslanec župnik Ažman ima besedo.

Poslanec Ažman:

Častiti gospodje zborovalci! Kot zastopnik kmetskih občin Radoljiškega okraja si štejem v dolžnost, da pri tej zadevi označim svoje stališče in navedem svoje pomisleke. Izjavljam precej iz začetka, da se ne strinjam s predlogom upravnega odseka, ki je identičen s predlogom deželnega odbora, ter da bom stavil nasprotni predlog.

Če se vprašamo, zakaj naj bi se sedanja Blejska občina delila, se nam odgovarja, da je taka delitev potrebna za razvitek in povzdigo Blejskega zdravilišča!

Gospôda moja! Gotovo smo vse stranke te visoke zbornice v tem edine, da naj se našemu, zares krasnemu, svetovnoznanelemu Bledu, kolikor mogoče pomaga, da se krepí, razcvita, povzdigne in da vsestransko napreduje. Res je tudi, da se je Bled že v zadnjih desetih letih zelo povzdignil in olepšal. Gradovi in gradiči rastejo ob bregovih prijaznega in vabljivega jezera in pripoznati se mora, da se od strani zdraviliškega odbora vse stori, da se gostom, ki vedno v večjih množinah prihajajo, bivanje na Bledu naredi prijetno in zadovoljno. — In če bi Bled dobil še zaželjeno Bohinjsko železnico, rasel in razcvital bi se še hitreje, tako da bi kmalu dohitel druga večja zdravilišča, ali pa bi jih še prekosil.

In te težnje, te namere za razvitek zdravilišča so res posebne in drugačne, kakor navadnih kmetskih krajev, in umevno je, da Bled v ožjem pomenu besede, to so vasi okolu jezera, želi biti sam zase in ostreti se vnanjih vasi, ki so od jezera oddaljene pol ure, celo uro ali še več. Te vnanje vasi oziroma podobčine pa tudi želé odcepiti se od Bleda, ker po pravici mislijo, da so oškodovane, ker morajo včasih prispevati za naprave, ki koristijo le Bledu.

Pripoznati se mora nadalje, da vasi okoli Bleda, ne le one sedaj še spadajoče v to občino, ampak tudi sosedne občine in vasi, na primer bližnja Gorjanska, nimajo posebnega dobička od Bleda, ampak v mnogih ozirih še celo škodo. Tako postavim moramo prebivalci v Blejski okolici ravno zavoljo zdravilišča in tujih gostov meso silno drago plačevati (dražje, kot je v Ljubljani), iz tega vzroka so tudi delavci po leti silno dragi ali pa jih še dobiti ni; v Gorjanski občini so se ljudje že mnogokrat pritoževali, da jim letovičarji pohodijo travo, ker hodijo tam, kjer ni poti ne steze. Tudi v нравnem oziru so se že slišale večkrat pritožbe, da Rückljivi pacienti v Adamovi noči letajo okrog. Jaz sam sem srečal takega Adamovca v Gorjanskih hribih in pred dvema letoma je

moralo okrajno glavarstvo v tej zadevi poseči vmes, da se je zabranilo daljno pohujšanje. Interesi, težnje Bleda so res različne od onih v Blejski okolici in je toraj umevno, da si obojni želé razdružitve in da so v tem pomenu hodile že več let prošnje na deželni odbor.

Kljub temu pa je vendar še opravičeno vprašanje: ali bi se povzdiga Blejskega zdravilišča ne dala drugače doseči, kakor z razdružitvijo?

In tu mnogi merodajni možje v Blejski občini sami mislijo, da bi se Bled lahko razvijal, če tudi vnanje vasi in podobčine zraven ostanejo. To naj bi se doseglo s tem, da se za letoviške stvari osnuje posebni gospodarski odsek, kakor že sedaj posamezne podobčine svoje premoženje opravljajo pri takih odsekih. In to bi se zgodilo v okviru sedanjega občinskega reda.

Nadalje je treba še nekaj drugega pomisliti. Pri takih važnih stvareh, kakor je razdelitev Blejske občine, je treba pomisliti tudi na posledice, ki bi nastale iz take razdružitve.

Kakor hitro bi namreč obveljala predlagana razdružitve v tej obliki, kakor jo predlaga upravni odsek, — potem bi precej nastale difference in nasprotja med novo občino Ribno, ki se misli ustanoviti. Bohinjska Bela je pisмено in pri obravnavi 16. avgusta tudi z besedo izjavila, da noče nikakor in na noben način priti v Ribno. Ta podobčina prosi in izjavlja, da če se sedanja Blejska občina mora razdeliti, naj se razdeli na tri samostojne občine, namreč: Bled, Ribno in Bohinjska Bela. — Ako bi pa to ne bilo mogoče, in ako se iz sedajne občine Blejske izloči nova samostojna občina Ribno, da potem Bela še naprej raje ostane pri Bledu, kakor da bi spadala k občini Ribno. In ta pomislek je vsekako vreden uvaževanja. Na popirju je res lahko deliti občino s približno tri tisoči prebivalcev, kar jih sedanja občina Bled ima. Tedaj če ima občina tri tisoč, je matematična delitev na vsako stran 1500, — kakor tudi upravni odsek predlaga. Ali v resnici pa to ne gré tako lahko. Tači delitvi so namreč nasproti krajevne razmere. Če denete skupaj Ribno in Bohinjsko Belo, tedaj bodo morali Belani (ali nasprotno Ribnjani) hoditi skozi drugo tujo občino, namreč novo Blejsko. Sploh iz Bele v Ribno ni naravnostne cestne zveze in se bo moralo z vozom hoditi na Bled in potem še-le naprej v Ribno; po zimi pa tudi za pešce ni druge poti. Ta odgovor, da bi bile občine potem premajhne, tudi ne velja, ker imamo ravno v radolskem glavarstvu dve občini Lancevo in Predtrg, ki štejeta po tri in štiri sto duš. — Tukaj pa bi Ribno šteló še vedno osem sto, in Bohinjska Bela sedem sto, in bi prva plačevala davka blizu 1700 gld., druga pa 1500 gld. Tudi ta težkoča, da bi se morala potem katasterska občina Selo deliti, kar bi provzročevalo mnogo dela in stroškov, bi ne bila taka zapreka, ker Belani hočejo nositi te stroške.

Ako se izločijo podobčine Ribno, Selo in Bohinjska Bela, potem ima enako pravico odločiti se tudi podobčina Rečica, ki res tudi prosi take izločitve in priklopitve k Gorjanski občini. Vsaj meni ni znano,

da bi bila ta podobčina umaknila svojo lani vloženo prošnjo.

Slednjič, gospôda moja, pa pride še zelo važen pomislek, na katerega poprej nismo mislili. Kakor hitro izločimo vnanje vasi iz Bleda, potem ima nova občina Bled le 1400 prebivalcev, brez Rečice celo le 1100. V tem slučaju bi bila skoraj gotovo le dva volilna razreda in tu preti velika nevarnost v narodnem oziru. — V prvem volilnem razredu bi bili v večini posestniki gradičev, ki so večinoma Nemci; tudi virilisti so razun enega vsi Nemci. Nevarnost je torej, da postane ta tako oslajljena nova občina Bled nemška postojanka. — In če bi se to tudi v par letih ne zgodilo, zgodi se gotovo v nekaterih letih. In tukaj je dolžnost slovenskega naroda, da povzdigne svoj glas, da ne pusti iz rok našega krasnega Bleda. Tu ne pridejo v poštev samo želje in koristi kake selske občine, tu je prizadet celi narod, in mislim, da je dolžnost poslancev obeh narodnih strank, varovati narodno last in nikakor ne pustiti, da se našega Bleda polasté Nemci. — Če je Blejska občina tudi slovenska, če ima tudi slovenskega župana, bo vendar vedela zastopati svoje koristi in bo znala postreči tujcem in sprejemati tudi visoke goste, kakor je postavim leta 1883. kmetski župan Vester sprejel cesarja in pozneje prejšnji župan Peternel v narodni noši in slovenski besedi ministerskega predsednika Badenija.

Gospôda moja! Jaz bi ne mogel prenašati očitanja, da smo prelepi naš Bled zgubili na Nemce, in zato še o pravem času svarim, da se tukaj ne prenačimo, da varujemo našo itak malo posest zgube in škode v narodnem oziru. Vsaj je škode dovolj, da ob mejah zgublamo vedno več tal na Nemce, Lahe in Mažare; vsaj je že škode dovolj, da je Nemec in Žid posestnik Blejske grajščine in Blejskega jezera — ali hočemo še v sredini naše dežele zgubiti in v nevarnost postaviti naš divni Bled!

Toraj pravim: Le kdor želi nemško občino Bled, naj glasuje za razdružitev; mi pa, ki sedimo na tej strani zbornice, in upam tudi gospodje v središču, bomo glasovali zoper razdružitev.

Torej predlagam:

„Nameravana razdružitev selske občine Bled v političnem okraju Radoljskem se odkloni.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca župnika Ažmana, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi. Želi še kdo besede?

Se. Excellenz der Herr Abgeordnete Baron Schwegel hat das Wort.

Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Die Angelegenheit der Theilung der Gemeinde Veldes steht nicht zum erstenmale auf der Tagesordnung. Als ich im vorigen Jahre im Ausschusse Anlaß zu einer sehr

eingehenden Debatte gab, habe ich selbst und nicht ohne Nachdruck den Standpunkt vertreten, daß bei dieser Theilung verschiedene Gesichtspunkte übersehen worden sind, die im rein wirtschaftlichen Interesse volle Beachtung verdienen. Es ist insolgedessen in der vorigen Session beschloffen worden, diesen Gegenstand nochmals an Ort und Stelle selbst zu prüfen und auf Grundlage der bei diesem Anlasse gewonnenen Erfahrungen an den Landtag mit neuen Anträgen heranzutreten.

Eine Besprechung dieser Angelegenheit hat auf Veranlassung des Landesauschusses im vorigen Sommer thatsächlich auch stattgefunden und sind zu derselben die Vertreter aller theilgenommenen Ortschaften eingeladen worden. Wenn auch ein formeller Beschluß bei diesem Anlasse nicht zustande gekommen ist, so kann ich doch constatieren, daß ich diesen Verhandlungen persönlich beigewohnt habe, daß die Anschauung aller Theilgenommenen ohne Ausnahme dahin ging, daß die Trennung eine Nothwendigkeit sei. Dies ist eine Thatfache, der Niemand widersprechen kann, was auch jenes Mitglied des Landesauschusses, welches diese Verhandlungen leitete, gewiß jeden Moment zu bestätigen in der Lage sein wird.

Welche waren nun die Schwierigkeiten, die sich früher und bis zu einem gewissen Grade auch heute noch der beabsichtigten Theilung der Gemeinde in den Weg legen?

Die Schwierigkeiten, die von vielen Seiten hervorgehoben werden, bestehen darin oder wurden darin erblickt, daß die Bedürfnisse des Curortes Veldes von den Bedürfnissen der ländlichen Bevölkerung, des Restes der Gemeinde, in vielen Punkten sich unterscheiden und daß die Bewohner der Gemeinde Veldes allerdings nicht auf eine Weise, die streng genommen erlaubt wäre, aber im Laufe der Geschäfte sich von selbst ergibt, häufig zu Leistungen herangezogen werden, die nur dem Curorte als solchem zum Vortheile gereichen und den übrigen Einwohnern der Gemeinde keinen Vortheil bieten.

Der Wunsch war allgemein — es läßt sich das nicht leugnen — daß womöglich, wie dies auch der Herr Vorredner entwickelt hat, drei Gemeinden gebildet werden. Die Schwierigkeiten einer derartigen Dreitheilung aber sind im Berichte des Ausschusses hervorgehoben worden und lassen sich nicht ganz leugnen. Die Catastral-Gemeinde Selo zur Ortschaft Ruplenitz gehörig, zu theilen, ist eine Angelegenheit, die Kosten und Schwierigkeiten verursacht, und die von diesem Standpunkte allein nicht angerathen werden kann, abgesehen davon, daß die beiden dadurch entstehenden Untergemeinden thatsächlich doch in ihrer Leistungsfähigkeit beschränkt werden. Ich werde mich jedoch auf die Frage, ob Reifen mit Wocheiner-Bellach zu einer Gemeinde vereinigt werden soll oder nicht, nicht einlassen. Ich glaube, aus den gedachten zwei Gründen, die der Ausschuss gewürdigt hat, läßt sich im gegenwärtigen Augenblicke leider eine andere Lösung nicht finden.

Ich möchte mich nur kurz mit der Frage Veldes beschäftigen. Veldes als Curort hat das lebhafteste Interesse, den Fremdenverkehr zu fördern; als Curort lebt es wesentlich vom Fremdenverkehre, und wenn dagegen irgend etwas eingeleitet wird, worüber man in Veldes gegenwärtig Ursache zu klagen zu haben scheint, so ist dies gewiß im Interesse des Ortes und Landes zu bedauern. Alle Ortschaften, die die gegenwärtige Gemeinde bilden, zusammen zu

halten, erscheint bei der Stimmung, die dort in allen Kreisen herrscht, heute thatsächlich nicht ausführbar. Es würden sich für den Fremdenverkehr, wie für andere Rücksichten Schwierigkeiten ergeben, die zu beklagen wären. Es handelt sich thatsächlich nur um die Constituierung der Ortsgemeinde Velbes, die mit 1500 Einwohnern als selbstständige Gemeinde zu bilden wäre.

Die Besorgnisse, die der Herr Vorredner in der Richtung ausgesprochen hat, dass eine Entnationalisierung der Gemeinde Velbes zu befürchten sei, sind — ich muss es aufrichtig gestehen — so unbegründet, so ohne jede Berechtigung, dass ich darüber weiter kein Wort verlieren will. Kein Mensch kann dies glauben und der Grund, warum dies vorgebracht wurde, liegt in dem Ausfalle der letzten Gemeindevahlen. Diese sind offenbar der einzige Grund, daran haben aber die wenigen Deutschen von Velbes keinen Antheil, weder nach der einen, noch nach der anderen Richtung. In dieser Richtung sind also die Besorgnisse, die nachgerufen werden wollten, vollständig unbegründet.

Andere Besorgnisse aber wirthschaftlicher Natur habe ich selbst bei verschiedenen Anlässen hervorgehoben, und ich gestehe, dass denselben die größte Beachtung geschenkt werden muss.

Im Berichte des Landesauschusses hat sich ein Irrthum eingeschlichen, der darin besteht, dass die zukünftige Gemeinde Velbes mit dem Curorte Velbes als identisch aufgefasst wird. Dies ist nicht der Fall, dagegen muss mit aller Entschiedenheit Einsprache erhoben werden. Nicht alle Einwohner der zukünftigen Gemeinde Velbes, wie sie geplant ist, gehören auch zum Curorte; im Gegentheile der Ort Retschitz, um den es sich handelt, fällt nur mit zwei bis drei Häusern in den Rayon des Curortes, und die Bewohner von Retschitz sträuben sich dagegen, dass ihnen, die nicht zum Curorte gehören, später Lasten auferlegt werden könnten, die zwar vom Standpunkte des Curortes gerechtfertigt sein mögen, aber für die Besitzer, die nicht zum Curorte gehören, eine unerträgliche Belastung bilden. Dies ist der einzige Grund, der die Bewohner von Retschitz zwingt, den Wunsch auszusprechen, nicht mit dem Curorte verschmolzen zu werden. Es besteht aber auch nicht im entferntesten die Absicht, die politische Gemeinde Velbes und den Curort zu verschmelzen, und in dieser Richtung müssen die Standpunkte von allem Anfange sehr genau aneinander gehalten werden.

Ich glaube, dass den Besorgnissen der Einwohner von Retschitz ohne große Schwierigkeit auf legalem Boden Rechnung getragen werden kann von dem Momente an, als der Landesauschuss darüber wacht, dass thatsächlich keinerlei Auflagen, die nur den Curort betreffen, ausgedehnt werden auf diejenigen Besitzer von Retschitz, die in den Curort nicht einbezogen sind.

Ich werde mir demnach erlauben, eine Resolution zu beantragen, welche diesem Wunsche in folgender Form Ausdruck gibt:

(bere: — liest:)

„Der Landesauschuss wird beauftragt, aufmerksam darüber zu wachen, dass jene Grundbesitzer der Gemeinde Velbes, welche nicht im Rayon des Curortes Velbes anässig sind, in keinerlei Weise zu Beitragsleistungen irgend welcher Art lediglich zu Zwecken des Curortes herangezogen werden.“

Es ist das eigentlich selbstverständlich, es kann der Curort als solcher auch keinerlei Leistungen von den Mitgliedern der Gemeinde beanspruchen, die nur den einen specifischen Zweck der Förderung der Curortsinteressen haben. Der Curort bezieht auch seine Einnahmen aus anderen Quellen. Diejenigen, die dort Wohnungen mieten, haben die Curotaxe zu bezahlen und daraus sammeln sich die Einnahmen, welche zur Förderung des Curortes bestimmt sind. Es ist dies selbstverständlich, um aber die Besorgnisse zu zerstreuen, die nach mancher Richtung zum Ausdruck gelangen, und um dem Landesauschusse zu empfehlen, darüber zu wachen, dass nicht vielleicht aus Unachtsamkeit eine Vermengung derartiger Leistungen stattfindet, würde ich das hohe Haus bitten, die Resolution anzunehmen. Ich muss aber betonen, dass diejenigen, denen die Verhältnisse bekannt sind, zustimmen werden, dass, wenn der Fremdenverkehr in Velbes nicht ernstlich gefördert werden soll, es wünschenswerth erscheint, diese Trennung, soweit sie die künftige Gemeinde Velbes betrifft, in der Weise vorzunehmen, wie sie im Berichte des Verwaltungsausschusses beantragt wird. In diesem Sinne werde ich für die Annahme des Antrages des Verwaltungsausschusses stimmen.

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca ekscelece barona Schwegel-a, izvolijo ustatiti.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadosti podprta, je toraj v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod deželni predsednik ima besedo.

k. k. Landespräsident Excellenz Freiherr von Hein:

Aus den Ausführungen des Herrn Berichterstatters, aus den früheren Berichten des Landesauschusses und aus den administrativen Acten, die dem Verwaltungsausschusse vorgelegen waren, ist zu entnehmen, dass die Frage der Trennung der Gemeinde Velbes in zwei, eventuell drei Gemeinden immerhin eine Aufgabe ist, die nicht leicht in zweckmäßiger Weise gelöst werden kann.

Die Regierung tritt dem vorliegenden Gesetzentwurfe nicht entgegen, nachdem derselbe sich jenen Ausführungen anschließt, welche die Regierung in ihrem Schreiben vom 22. Jänner 1896 zum Ausdruck gebracht hat. Gleichwohl möchte ich heute schon glauben, dass diese Theilung zu einer vollen Befriedigung aller Interessenten nicht führen wird und dass wir vielleicht in nicht ferner Zukunft wieder ein anderes Project werden in Berathung ziehen müssen, weil ich gewissen Argumenten, welche der Herr Abgeordnete Azman vorgebracht hat, eine Bedeutung nicht vollkommen absprechen kann.

Die Lage der hier in Betracht kommenden Steuergemeinden ist allerdings eine derartige, dass die Zuweisung der Wocheiner-Bellach zur Gemeinde Reifen und Zellach mit gewissen Communicationshindernissen verbunden ist; das lässt sich nicht in Abrede stellen. Im Sommer, soweit mir die Verhältnisse bekannt sind, auch schon im Frühjahr, wo die Wege besser sind, spielt sich meist der Verkehr

auf einem leicht practicablen Fußwege ab, so daß jedenfalls die Distanz von Vellach nach Reifen als eine kürzere und günstigere anzusehen ist, als im Winter, wo die Communication etwas beschwerlicher ist, und letzteres Moment wird sich vielleicht bei der beantragten Constituierung der Gemeinden immerhin ungünstig geltend machen. Aber aus diesem Grunde allein dem gegenwärtigen Gesetze zu widerstreben, das scheint mir denn doch nicht gerechtfertigt, weil ja aus den Kreisen der Interessenten selbst diesem Momente keine so hochwichtige Bedeutung beigelegt wird, und weil in Krain in hundert und hundert anderen Fällen, wo wir neue Gemeinden im Wege der Trennung einzelner Ortschaften von alten Gemeinden zusammengelegt haben, ganz dieselben Verhältnisse herrschen und weil schließlich durch was immer für eine Theilung nie vermieden werden kann, daß der eine Theil einer Gemeinde, wo das Bürgermeisterramt seinen Sitz nicht hat, gewisse Communicationshindernisse zu überwinden hat, um zum Gemeindeamte zu gelangen, und nur um das kann es sich hier handeln. Ich weise nur hin auf die Verhältnisse von Auersperg, die in der letzten Sitzung eine so eingehende Erörterung gefunden haben, in welcher Gemeinde es einzelne Theile gibt, von denen man vier Stunden Weges zum Gemeindevorsteher zurückzulegen hat, während von Vellach nach Reifen das Maximum eine Stunde ist. Dieses Verhältniß ist richtig, aber von Ausschlag gebender Bedeutung kann nur sein, daß dem Curorte Veldes jene Organisation gegeben wird, welche für sein Blühen und Gedeihen nothwendig ist, daß er befreit werde vor dem Ballaste, den er gegenwärtig in der Administration mitschleppen muß und der ihm verursacht wird durch die Theilnahme der Gemeinden, die im Curorte kein Interesse haben. In dieser Beziehung möchte ich gerade aus den Argumenten des Herrn Abgeordneten Azman das Gegentheil dessen ableiten, was er daraus gefolgert hat.

Er selbst sagt, diese Gemeinden haben absolut kein Interesse am Curorte, sie haben sogar Schaden, und zwar sei dieser Schaden moralischer und materieller Natur.

Was zunächst den moralischen Schaden betrifft, so will ich zuerst mit wenig Worten auf denselben zurückkommen; denn ich stelle die Moral höher, als die materiellen Interessen.

Ich bedauere selbst, daß in Veldes Fälle vorgekommen sind, die sich mit unsern Begriffen von Zucht und Sitte nicht vereinbaren lassen. Es sind in Folge dessen auch die schärfsten Maßregeln seitens der Bezirkshauptmannschaft und der Landesregierung getroffen worden, damit jenen erotischen Gewächsen, die aus der Anstalt Nückli sich im Walde zeigen, (veselost. — Heiterkeit.) ein gewisser Damm entgegengesetzt werde. Denn so weit darf die Rückkehr zu einer natürlichen Lebensweise nicht gehen, daß die Kinder nach Hause kommen und erzählen, sie hätten die Eva im Walde begegnet (Zivahna veselost. — Lebhaftes Heiterkeit).

In dieser Richtung wird aber die Trennung der Gemeinde Veldes von den Nachbargemeinden, oder das Zusammenbleiben in einem gemeinschaftlichen Administrationskörper absolut ohne Einfluß sein. (Pritrjevanje. — Zustimmung.) Also vom moralischen Standpunkte, glaube ich, ist das Gesetz entschieden nicht zu verurtheilen. Vom moralischen Standpunkte aus kann man nur verurtheilen die Haus- oder Waldordnung, wie man sie nennen will,

die in der Anstalt Nückli eine Zeit lang geherrscht hat, und gegen welche, wie der Herr Abgeordnete Azman zu geben wird, von Seite der Behörde mit einer gewissen Energie eingeschritten wurde, was sogar zu Conflicten mit einzelnen Personen führte, welche die Vorführung durch die Gendarmerie zur Strafamtshandlung und zur Begutachtung des unbekleideten Zustandes, in dem sie sich befanden, übel aufgenommen haben. (Burna veselost. — Stürmische Heiterkeit.) Ich wiederhole also, vom moralischen Standpunkte ist gegen den Gesetzentwurf nichts einzuwenden.

Was nun den sachlichen, materiellen Standpunkt betrifft, so besteht der Schaden, den die umliegenden Gemeinden durch den Curort erleiden sollen, in den erhöhten Ansprüchen an die Arbeitskraft, und in Folge dessen in den höheren Löhnen, welche gezahlt werden müssen. Ich gebe zu, daß die Tagelöhne in der Umgebung von Veldes gestiegen sind, ich glaube aber, daß dieses Moment auf die Annahme oder Ablehnung des Gesetzentwurfes von keinem Einflusse sein kann. Denn ob die Gemeinden beisammen bleiben oder getrennt werden, der Taglohn in den Nachbargemeinden wird deshalb nicht steigen und nicht sinken. Auf der anderen Seite aber wundert es mich, daß der geehrte Herr Abgeordnete Azman dieses Moment besonders bedauernd hervorgehoben hat; denn ich muß sagen, ich stehe auf einem vielleicht mehr socialistischen Standpunkte, ich begrüße das Steigen des Taglohnes im Interesse der arbeitenden Kreise immer als etwas, was in unsere modernen Verhältnisse paßt. Daß dadurch der einzelne Landwirth mitunter härter getroffen wird, wenn er auf Arbeitskräfte angewiesen ist, ist wohl richtig, aber ich glaube, er findet dafür den entsprechenden Ersatz in der günstigeren Verwerthung der eigenen Producte, und soviel mir aus der Umgebung von Veldes bekannt ist, die in erster Linie die Obstkultur betreibt und dafür sehr gut qualificirt ist, werden die Producte aus den Obstgärten in Veldes sehr gut verkauft. In dieser Erhöhung des Preises der Producte der Landwirthschaft, des Obstes, der Milch, der Butter u. s. w., ist ein Ersatz zu finden für das Steigen der Tagelöhne. Dasselbe gilt vom Gemüse, daß in Veldes sehr stark consumirt wird.

Was sich weiters nicht leugnen läßt, ist die Erhöhung der Fleischpreise. Die bäuerliche Bevölkerung wird aber, glaube ich, dadurch nicht getroffen, denn soviel ich weiß, ist, und ich sage leider, der Bauer in Krain so zu sagen nur alle heiligen Zeiten ein Stück Fleisch, sonst sieht er es leider nicht auf seinem Tische. Wenn es nun in Veldes zu einer Erhöhung der Fleischpreise, die sich nicht in Abrede stellen läßt, gekommen ist, und aus den Argumenten des Herrn Abgeordneten Azman gefolgert würde, daß der kleine Grundwirth darunter leidet, dann muß ich sagen, ist denn doch der Segen dieses Curortes ein größerer, denn ich bitte, mir eine andere Gegend in Krain zu zeigen, wo für den Bauer die Fleischpreise überhaupt empfindlich sind, wo der Bauer an diese Preise denkt. Denn was er nicht im eigenen Hause an Fleisch erzeugt, das bekommt er, das möchte ich kühn behaupten, im Jahre vielleicht zwei- oder dreimal auf den Tisch, sonst lebt er nur von dem, was er im eigenen Hofe hat.

Ich glaube also, daß sachliche Momente nicht dagegen sprechen, dem Wunsche der Gemeinden Rechnung zu tragen; ich möchte jedoch schließlich noch auf eines zurück-

kommen, und das ist, daß der sehr geehrte Abgeordnete Azman dieser sachlichen Frage auch einen nationalen Beifall gegeben hat.

V utemeljevanje tega vprašanja se gospod poslanec župnik Azman sklicuje na to, da bo občina Bled v bodočnosti imela le dva volilna razreda. V tem oziru si usojam citirati dotični paragraf občinskega volilnega reda. Ta paragraf se glasi:

(Bere: — Liest:)

„Po le-tem popisu naj se naredé voleči razdelki —“ Mi sedaj rečemo: volilni razredi. — „Po navadi naj se napravijo po trije voleči razdelki. Dva voleča razdelka je smeti napraviti le včasih in sicer tedaj, kadar bi v kaki občini bilo malo volilcev in med njimi po davkih malo razločka.“

Jaz pa mislim, da bo tudi v bodoči občini Bled število volilcev jako veliko in da bo tudi velik razloček med različnimi davkoplačevalci in da se bodo tudi v bodoče nahajali v tej občini trije volilni razredi. To je bila prva suppozicija, katero je naredil gospod poslanec župnik Azman, da bo ta občina imela le dva razreda. To, jaz mislim, da ne bo, ampak tudi v bodoče bodo trije volilni razredi. Potem je rekel, ako bo imela ta občina le dva razdelka, da bo občina v nemških rokah. Ne vem, ali je to obžalovati ali ne, nečem se spuščati v razpravo tega vprašanja, ampak to povdarjam, da se mi zdi, da morajo stvarni argumenti gospoda poslanca župnika Azmana na jako slabih nogah stati, ako se mu je potrebno zdelo, iz tega stvarnega vprašanja napraviti tudi narodno vprašanje, in s tem končam.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec župnik Azman ima besedo.

Poslanec Azman:

Na izvajanje gospoda poslanca ekscelece barona Schweglja in ekscelece gospoda deželnega predsednika usojam si le nekaj kratkega opomniti. Razvideti je že danes, da če bi se silili podobčini Ribno in Bela, da bi morali skupaj tvoriti novo samostojno občino, da imamo tukaj pričakovati vednih preprirov in nasprotij, kajti Beljani so odločno rekli, da ne marajo z Ribnjani na noben način skupaj biti in da raje tudi naprej ostanejo pri Bledu. Ta misel prebivalcev ondotne občine se mora vendar uvaževati in zato se ne smemo prenačiti v tako važnih zadevah, kajti sicer namesto sedanjega stanja zopet dobimo preporno stanje prihodnje leto. Sicer pa, ako bo vsaka podobčina samostojna, bi vendar ne bile tako majhne te občine. Vsaj imamo veliko manjših občin v radoljskem okraju, na primer Predtrg, ki šteje komaj tri sto, in Lancovo, ki šteje komaj štiri sto prebivalcev. Torej bi podobčina Ribno z osem sto in Bela s sedem sto prebivalci lahko tvorili vsaka svojo samostojno občino. Pa na to ne meri moj predlog, ampak jaz mislim, da bi ljudje, ako bi vedeli,

za kaj se gré, tudi za naprej ostali skupaj. Naj bi se torej še enkrat apelovalo na občine. Na izvajanja gospoda deželnega predsednika v zadevi dražjega mesa, dražjih jedil in dražjih plačil za delavce pa moram reči, da nisem v prvi vrsti mislil na naše kmete, ki žalibog res ne dobijo mnogokrat mesa na mizo, pod tako dragimi okoliščinami še celo ne. Mislil sem v prvi vrsti na nas, ki meso rabimo, in tukaj moram reči, da je za nas gospodarje to velika težava, posebno za duhovnike in župnike. Jaz moram dati gospodu kapelanu hrano za 157½ gld. in, pomislite, še od tega so mi pri zadnji fasiji odtegnili 46 gld. Tedaj, da bi jaz moral kapelana vzdrževati za 110 gld. pri tako visokih cenah, kakor jih ima meso na Bledu, je nekako težko. To le per parenthesin omenjam in sem hotel samo reči, da sem v prvi vrsti na nas mislil, ki rabimo meso. So pa še drugi ljudje, ki je po leti rabijo. To, sam priznavam, na razdružitev ali spojitve občin nima tolikega upliva. Samo toliko sem hotel reči, da zdravšče okrog ležečim krajem ni v posebno korist. Kar se pa tiče nevarnosti v narodnem oziru za Bled, ostanem jaz pri prvi trditvi vkljub temu, da mi gospod poslanec eksceleca baron Schwegel to zavrača. Slišali smo ravno danes, da je nemški narod jako ekspanziven; in če ga le blizu pustite, bo dobil oblast v roko, posebno, ker smo mi tako krotki, da se takoj tujcem udamo. Torej vzdržujem prvo resolucijo, naj se za sedaj odkloni razdružitev. Če pa to ne obvelja, predlagam drugo resolucijo:

„Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da še enkrat pozveduje mnenje prizadetih občin in o tem v prihodnjem zasedanju poroča.“

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Kot poročevalec v deželnem odboru bodi mi dovoljeno, da izpregovorim tudi jaz v tej zadevi nekoliko besed.

Vprašanja gledé razdružitve občine Bled ne bom spravljal v dotiko niti z onim poželenjem mesa, po katerem je zdihoval gospod poslanec Azman, niti z onim, koje je oblastvo srečno preprečilo, tako da sedaj na Bledu ni videti več nobene Eve, dasiravno Eva, ki je bila Bogu in ljudem mila, ni nosila družega, nego figovo pero. (Veselosť. — Weiterfeit.) Jaz sem to le zategadelj omenil, ker se mi zdi, da je nevredno proti vprašanju, ki je sedaj v razpravi, postopati s tako malenkostnimi ugovori, kakor se je tu ravnokar zgodilo.

Gospôda moja! Tu se gré v istini v prvi vrsti za to, da se zdravšče Bled dvigne in tega mnenja smo bili še nedavno vsi, ko smo sklepali zdravški zakon. Pri tisti priliki pripoznavali smo vsi, da je

treba za povzdigo tega zdravišča kaj storiti. Da se za to zdravišče in njegovo povzdigo kaj stori, to je živa potreba; razdružitve občine pa v narodnem oziru gotovo ne bo nič škodovala. Ta zadeva je bila prišla že lansko leto v razpravo in takrat je deželni odbor svoj predlog ravno tako podpiral, kakor danes, ali kdo je takrat ta predlog vrgel? Lansko leto je razdružitvi nasprotoval Njega ekszellenca baron Schwegel in če za tem grmom tiči tisti pohlepni nemški zajec, kakor misli gospod poslanec Ažman, potem jaz jako dvomim, da bi se bil lansko leto Njega ekszellenca, ki je še dosti bistra glava in včasih jako dobro vidi, kaj utegne nemštvu koristiti, temu projektu upiral, če je res, da je mogoče na Gorenjskem s tem nekaj nemštva rešiti.

Na drugi strani moram pa še nekaj omeniti. Jaz sem se bil vsled lanskega sklepa podal na lice mesta in tu sem imel priliko seznaniti se s sedanjim zastopom blejske občine. Reči moram, da je sedanji zastop sestavljen iz vrlih in poštenih mož, ampak prvi vtis, katerega sem od njega dobil, je bil ta, da od tega zastopa ni pričakovati, da bi podpiral interese zdravišča. Videl sem na eni strani sobe, kjer se je zborovalo, neko senco, o kateri se mi je pozneje povedalo, da je to župan blejske občine. V seji ni imel ta župan nobene besede, ampak glavno besedo so imeli blejski župnik in pa dva kapelana, ali če se ne motim, je bil jeden izmed teh kmet iz Bohinjske Bele, jeden pa domači kapelan. Ti možje, ki so vsi vsaj tako narodni, kot je gospod župnik Ažman, so imeli pri dotični razpravi prvo besedo. Vsi trije pa so soglasno zahtevali razdružitve, niti jeden ni bil nasprotnik razdružitve, pač pa so bili proti temu, da bi se sedanja občina Bled razdružila samo v dve občini, marveč so zahtevali, da naj se z ozirom na to, da pri sedanjih razmerah ne more še dalje ostati, razdruži v tri občine, to je: Bled, Bohinjsko Belo in Ribno. Za to razdružitve so bili vsi, niti jednemu pa ni prišlo na um, da bi pretila zaradi tega kaka nevarnost v narodnem oziru. Iz tega je razvidno, koliko je vreden tisti argument proti razdružitvi, katerega gospod poslanec Ažman lansko leto še ni poznal, ampak ga je šele danes spravil na površje. In zakaj ga je spravil še-le danes na površje? Gospôda moja, stvar je popolnoma jasna: spravil ga je še-le danes na dan, ker je prišla med tem časom blejska občina v roke tej (levi — linfen) stranki, ali prav za prav v roke blejskega župnika. Ker gospod poslanec Ažman, dasiravno je dostikrat kakor jagnje oblečen, v svojem srcu strasten strankar, čuti, da bi bila jedina posledica razdružitve ta, kar pa tudi še ni gotovo, da pride njegova stranka ob gospodarstvo v tej občini, je vsled tega privlekel narodnostno vprašanje na dan. Nevarnost v narodnem oziru za Bled ne eksistuje, ker je absolutno izključeno, da bi novi občini po razdružitvi sedanje občine imeli samo po dva volilna razreda. Meni so v zadnjih dneh došla pisma od vrlih narodnih mož, ki so vsaj toliko narodnega prepričanja, kakor gospod župnik Ažman, in ti možje prosijo za božjo voljo, da naj se vendar napravi konec dosedanji sekaturi, sicer mora

Bled poginiti, ako ostane še nadalje taka uprava, kakor je sedanja. To je gotovo resnično in jaz bi nič družega ne želel, kakor to, da se gospodje podaste na Bled, kadar bo imel občinski zastop svoje posvetovanje in tedaj boste videli, kaj preti Bledu, ako ga pustite v rokah takega občinskega zastopa, kakoršnega ima dandanes. Zategadelj bi mislil, da je razdružitve sedanje blejske občine dovoliti brez ozira na narodno vprašanje tembolj, ker je končno mogoče spremeniti tudi volilni red, ako bi bili tuji tako nasilni, da bi hoteli občino vladati, do katere nevarnosti pa ne pride, ako bo občina Bled tudi nadalje imela v svoji sredi toliko zavednih mož, kakor jih ima dandanes. Še nekaj moram naglašati. Razdružitve sedanje občine ne zahtevamo poslanci v tej visoki zbornici, ampak zahtevajo jo odlični interesentje in dobri narodni možje iz blejske občine, ki neprestano naglašajo, da taka uprava, kakor jo imajo dandanes, pomenja smrt za zdravišče. Če hočete torej blejsko zdravišče spremeniti v priprosto, umazano gorsko vas, potem bodite proti razdruženju občine. Nekonsekventno pa postopate vendar vsi, ki ste sedaj proti razdružitvi, kajti jaz sem prepričan, da bi gospod župnik Ažman ne imel poguma se upirati razdružitvi te velike občine, ako bi deželni odbor predlagal, naj se razdruži v tri samostojne občine. Če bi bila torej razdružitve v tri občine brez nevarnosti v narodnem oziru, potem se gotovo lahko trdi, da tudi razdružitve v dve občini ne pomenja nobene nevarnosti v tem pogledu.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Berichterstatter Freiherr v. Rechbach.

Die Bedenken des Herrn Abgeordneten Ažman sind durch die übrigen Herren Redner so ausführlich widerlegt worden, dass mir gar nichts weiter übrig bleibt; nur möchte ich auf die Bemerkung Sr. Excellenz des Herrn Baron Schwegel, dass sich ein Irrthum im Berichte des Verwaltungsausschusses eingeschlichen hat, erwidern, dass, wenn ein Irrthum besteht, dieser aus der Aufschrift der Landesregierung an den Landesausschuss her stammt, wo es heisst (bere — liest): „Ortort Velbes, welcher nach dem mit dem h. ä. Erlasse vom 3. December 1886, Z. 10.170, mitgetheilten Curregulativ aus den Ortschaften Auriz, Schallendorf, Seebach, Velbes und Račič besteht.“

Auf Grund dieser Note habe ich den Bericht verfasst.

Was die beantragte Resolution betrifft, kann ich natürlich nichts dagegen einwenden, wenn der Landesausschuss darauf achtet, dass die Functionen der Gemeinde mit dem Functionen des Ortes nicht verwechselt werden.

Ich beantrage ferner nochmals, dass in die Specialdebatte eingegangen werde.

Deželni glavar:

Glasovati nam je v prvi vrsti o odložilnem predlogu gospoda poslanca župnika Ažmana, ki predlaga, da se prestopi o poročilu upravnega odseka na dnevni red.

Gospodje poslanci, ki so za ta predlog, izvolijo ustati.

(Zgodi se. — Gefchieht.)

Prosim, da gospodje obstojé, da mi bo mogoče šteti. —

Za predlog gospoda Ažmana glasuje petnajst gospodov poslancev.

Prosim za nasprotno glasovanje in prosim gospode, ki so proti predlogu gospoda Ažmana, da izvolijo ustati.

(Zgodi se. — Gefchieht.)

Dvajset gospodov glasuje proti. Torej je predlog gospoda poslanca župnika Ažmana padel.

Sedaj pride še druga resolucija gospoda poslanca župnika Ažmana. Prosim gospoda poslanca, da mi jo izroči spisano.

Poslanec Ažman:

Umaknem predlog.

Deželni glavar:

Ker je gospod poslanec župnik Ažman svoj predlog umaknil, pride torej na vrsto resolucija gospoda poslanca ekscelece barona Schweigl-a, ki se glasi:

(Bere: — Liest:)

„Der Landesausschuß wird beauftragt, aufmerksam darüber zu wachen, daß jene Grundbesitzer der Gemeinde Veldes, welche nicht im Rayon des Curortes Veldes anfassig sind, in keinerlei Weise zu Beitragsleistungen irgend welcher Art lediglich zu Zwecken des Curortes herangezogen werden.“

Gospodje poslanci, ki pritrujejo tej resoluciji, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in sedaj nam je še glasovati o predlogu gospoda poročevalca, da se preide v nadrobno razpravo zakonskega načrta.

Gospodje, ki so za ta predlog, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Torej prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1.

Abgeordneter Freiherr v. Pichthenberg:

Ich bitte, Herr Landeshauptmann!

Ich beantrage die en-bloc Annahme des Gesetzes.

Deželni glavar:

Predlog je, da se načrt zakona sprejme en-bloc.

Gospodje poslanci, ki pritrujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Treba je še glasovanja o celoti in torej prosim gospode, ki pritrujejo zakonskemu načrtu v celoti, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Zakonski načrt je v celoti sprejet in s tem je rešena 9. točka dnevnega reda.

Z ozirom na pozno uro bomo za danes sejo končali.

Došel mi je še samostalni predlog gospoda poslanca dr. Majarona.

Prosim gospoda zapisnikarja, da ga izvoli prečitati.

Tajnik Pfeifer:

(Bere: — Liest:)

„Samostalni predlog poslanca dr. D. Majarona in tovarišev.

Visoki deželni zbor blagovoli na podlagi § 19. deželnega reda skleniti:

Visoka c. kr. deželna vlada se prosi, da čim preje izposluje ustanovitev c. kr. višjega deželnega sodišča v Ljubljani.

V Ljubljani 9. maja 1899.

Dr. D. Majaron, Grasselli, Iv. Hribar, Povše, Pakiž, A. Kalan, F. Ažman, F. Modic, Fr. Višnikar, Božič, Murnik, Lenarčič, Dr. Ivan Tavčar, Šubic, Pfeifer, Klein, Perdan, Žitnik, Schweiger, Zelen, Detela, Dr. Papež, Gabr. Jelovšek, Kajdiž.“

Deželni glavar:

Utemeljevanje tega samostalnega predloga bom postavil na dnevni red ene prihodnjih sej.

Gospod poslanec dr. Papež se je oglasil k besedi.

Poslanec dr. Papež:

Upravnemu odseku sta se izročili prilogi 67. in 68. deželnega odbora.

Priloga 67. je poročilo o vpeljavi popotnega pouka za lončarstvo in o tem je predlog deželnega odbora za podporo, in priloga 68. je poročilo o ustanovitvi šole mehanično-tehniške smeri za delovodje in za stavbni obrt. Tudi tukaj predlaga deželni

odbor denarno podpora in ker sta torej obe poročili finančnega značaja, predlagam, da se izročita finančnemu odseku.

Deželni glavar:

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in torej se prilogi 67. in 68. izročita finančnemu odseku.

Prihodnja seja bo v petek, dné 12. t. m., ob 10. uri dopoldne in sicer pridejo na dnevni red v prvi vrsti danes nerešene točke, potem pa še sledeče točke:

(Glej dnevni red prihodnje seje: — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Naznanjam, da ima danes popoldne odsek za konzumna društva sejo, ampak ne ob 4. uri, kakor sem že bil naznanil, temveč šele ob polu 5. uri.

Finančni odsek ima sejo v petek, dné 12. t. m., ob polu 10. uri dopoldne tukaj na strelišču in upravni

odsek ima ravnotako sejo v petek ob polu 10. uri dopoldne tukaj.

Gospod poslanec dr. Papež ima še besedo.

Poslanec dr. Papež:

Došlo mi je od ravnatelja kmetijsko-kemičnega preskušališča dr. Kramarja sledeče pismo:

(Bere: — Liest:)

„Usojam si Vas uljudno prositi, ako blagoizvolite povabiti gospode deželne poslance, da si ogledajo kemično preskušališče ter se osebno prepričajo o delovanju zavoda.“

Gospod dr. Kramar mi je rekel, da je pripravljen, da gospodom to razkaže tudi v večernih urah, če ne utegnejo priti dopoldne ali popoldne, in da je v zavodu vsak dan od 7. do 9. ure zvečer.

Deželni glavar:

Torej prosim to na znanje vzeti.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 3. uri 15 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 3 Uhr 15 Minuten Nachmittag.

